

ILUSTROVAL JOZEF CESNAK

O dvoch šťastných päťkoch

GRUZÍNSKA ROZPRÁVKA

Žil jeden bedár. Taký bol chudobný, že jeho žena a deti o chlebe len snívali. Raz sa bedár rozlúčil s rodinou a šiel si hľadať prácu.

Dlho sa túlal, dlho hľadal, až sa nakoniec za dvadsať rubľov na rok stal nádenníkom u kupca.

Kupec si sluhu obľúbil, lebo bol

usilovný a čestný. Bedár si odslúžil rok a vraví:

„Vypláť ma, hospodár, rok už minul, čo u teba pracujem. Treba mi aj na rodinu myslieť, vo veľkej biede som ju zanechal!“

Ľúto je kupcovi dať sluhovi dvadsať rubľov, nuž takto hovorí:

„Čo ti mám dať? Dvadsať rubľov podľa dohovoru, alebo dva šťastné päťáky.“

Sluha porozmýšľal a hovorí:

„Daj mi radšej dva šťastné päťáky.“

Kupec povedal:

„Teraz pôjdem za obchodmi, zastavím sa i v твоjich končinách a odovzdám päťáky tvojej rodine.“

Sluha pristal. Päťáky poslal po kupcovi a on zostal ešte rok slúžiť.

Kupec odišiel. V jednom meste videl predávať mačku.

„Mačka za dva päťáky,“ kričali, „mačka za dva päťáky.“

Kupec kúpil mačku za sluhove peniaze a šiel ďalej. Prišiel do druhého mesta a vidí, že len čo ľudia prestrú stôl, položia naň jedlá, zaraz vybehnú veľké potkany, vylezú na stôl a všetko jedlo požerú. Ľudia ich nahánajú, bijú drúkmi, palicami, ale nevedia si s nimi poradiť.

Kupec vypustil mačku, tá sa vrhla na potkany a všetky ich podusila.

Veľmi sa počudoval vladár tohto mesta, lebo mačku nikdy nevidel. Prosil kupca, aby mu ju prepustil.

Kupec sa vzpíeral:

„Nemôžem, pretože mačka nie je moja.“

Ale vladár sa nedal odbiť:

„Vezmi si, čo chceš, kúp majiteľovi druhú mačku, ale túto mi nechaj!“

Prehovoril kupca, dal mu za mačku perál a drahých kameňov, všetko naložili na osly a ťavy a sprievod vypravili na cestu.

Kupec celé bohatstvo odviezol žene svojho sluhu a vraví:

„Toto ti tvoj muž poslal.“

Potom sa vrátil domov.

„Videl som твоjich, všetci sú zdraví,“ vraví sluhovi. Ale nepovedal mu, aké bohatstvo im odviezol.

Keď odpracoval sluha druhý rok, opäť poprosil kupca, aby ho vyplatil. Ale ten nechcel prísť o dobrého robotníka, nuž vraví:

„Čo ti mám dať? Dvadsať rubľov podľa dohovoru alebo dva šťastné päťáky?“

Sluha porozmýšľal a nakoniec prehovoril:

„Daj mi dva šťastné päťáky.“

Kupec sa opäť vybral za obchodmi a vzal so sebou i sluhove peniaze, že ich odovzdá jeho rodine.

Šiel však cez jedno mesto, kde práve predávali zrkadlo a vykrikovali:

„Zrkadlo za dva päťáky! Zrkadlo za dva päťáky.“

Kupec kúpil zrkadlo za sluhove peniaze a šiel do mesta, v ktorom žil cár.

Cár sa ženil, a tak na svadbu pozvali aj kupca.

Kupec prišiel a vidí:

Cára poobliekali, vystrojili, priniesli umývadlo s vodou a cár sa doň pozerá ako do zrkadla.

Kupec priniesol zrkadlo a podal ho cárovi.

„Čože to je?“ počudoval sa cár.

Nikdy predtým zrkadlo nevidel. Začal prosiť kupca, aby mu zrkadlo daroval, môže si vraj zaň vziať, čo bude chcieť.

Kupec mu zrkadlo prepustil a cár mu dal nevídane veľa všelijakého tovaru a statku.

Kupec bohatstvo odviezol sluhovej žene, a keď vykonal všetko, čo mal, vrátil sa domov.

„Bol som u tvojich,“ vraví sluhovi, „všetci sú zdraví. Odviezol som im, čo si poslal.“

Ale nezradil mu, aké bohatstvo im odviezol.

Prešiel i tretí rok. Sluha sa rozhodol vrátiť domov a prosil kupca, aby ho vyplatil.

Kupec mu vraví:

„Čo ti mám dať, dvadsať rubľov podľa dohovoru, či dva šťastné päťáky?“

„Dva šťastné päťáky,“ vraví mu sluha.

Kupec sa potešil.

„Choď teda, no dám ti ešte tri dobré rady. Ak sa ti dakedy zídu, možbyť budeš na mňa v dobrom spomínať. Teda, čokoľvek nájdeš po ceste, zodvihni to, odnes domov a za rannej zory zakop pri prahu. Ktokoľvek sa ťa spýta, nezraď, že vieš, odkiaľ to je. A nakoniec ti radím, nikomu nedaj nazrieť do svojho srdca.“

Potom kupec prepustil sluhu, a na rozlúčku mu ešte povedal:

„Ak ti bude ťažko, daj mi vedieť, pomôžem ti.“

Nerád opúšťal sluha hospodára, ale veľmi sa mu už žiadalo vidieť svojich. Rozlúčili sa a odišiel.

„Čože to je, kde sa toto vzalo?“
spytuje sa žena muža.

Ten nič nevraví, tají, ako a z čoho im pri prahu vyrástol topoľ.

V tom istom meste žil i knieža. Išiel

Ide a na ceste vidí ležať čosi pestré. Zodvihol to — bol to chvost zmije. Vzal ho a doma ho potom zakopal pri prahu.

Svoj dom sluha ani nepoznal, bol to hotový palác.

Vošiel a spytuje sa:

„Čože je to, odkiaľ?“

Povedali mu, že to kupec navozil toľko bohatstva.

Keď sa na druhý deň zobudili, zbadali, že pri prahu im vyrástol topoľ a celý je obsypaný perlami a drahými kameňmi.

puknúť od závidi, že obyčajný bedár tak zbohatol. Chodí najlepšie v meste oblečený, nosí strieborný opasok a všetci ľudia len po ňom pozerajú, o ňom hovoria.

Rozhodol sa preto, že bývalého sluhu zhanobí.

Usporiadal veľkú hostinu, pozval hostí a sluhom prikázal:

„Nedajte na stôl ani jeden nôž!“

Všetci si posadali ku stolu, priniesli všakových jedál, varených i pečených, a hostia pozerajú: jediného noža na stole niet.

Zo všetkých strán sa ozývalo:

„Nôž nemám, podajte mi nôž.“
Ale nikto nože nepriniesol.

Vtedy vstal bývalý sluha, vytiahol svoj kindžal a podal ho domácemu pánovi.

Knieža vzal kindžal, pozrel naň a hovorí:

„Kto ti dal tento kindžal? Veď je to kindžal môjho otca, kedy si ho ukradol?“

Veľmi zahanbil knieža bývalého bedára, pred všetkými hosťami ho osočoval. Bedár sa nedal, pohádali sa a nakoniec spor rozriešili takto: ak sa knieža dozvie, z čoho vyrástol ten drahocenný topoľ, i kindžal bude jeho, i všetko, na čo v bedárovom dome trikrát ruku položí. Ak sa to nedozvie, kindžal i všetok majetok zostane bedárovi.

Dohodli sa a stanovili lehotu, určili deň i hodinu.

Knieža podplatil jednu babu-klebetnicu a poslal ju k žene bedára vyzvedať, ako a z čoho vyrástol topoľ.

Poučil ju, čo má vravieť, a nasľuboval jej hory-doly.

Votrela sa klebetnica do šťastnej rodiny, zahrnula gazdinú sladkými rečami a začala sa vyzvedať.

Gazdinej sa od toľkých sladkých rečí zakrútila hlava a sľúbila opýtať sa na to muža.

V noci, keď už všetci zaspali, vraví mužovi:

„Ak ma len trochu ľúbiš, povedz mi, z čoho vyrástol topoľ.“

„Nechaj tak, žena moja, mňa to netrápi, prečo by to malo teba? To nie je tvoja vec.“

Nafúkala sa žena na muža, vadila sa s ním, až sa jej podarilo prinútiť ho všetko rozpovedať.

Onedlho opäť prišla na návštevu stará klebetnica. A zasa len tak láskavo a sladko sa vypytuje, kým jej žena nepovedala všetko, čo sa od muža dozvedela. Starena sa zaradovala a hneď bežala zvestovať všetko kniežaťu a vyzdvihnúť si sľúbenú odmenu.

Keď sa to knieža dozvedel, nemohol sa už dočkať, kedy dostane bohatstvo bývalého bedára.

Ale bedár poslal správu o svojich starostiach kupcovi. Ten sa zaraz vybral na pomoc svojmu sluhovi.

Dozvedel sa o tom knieža, a keď kupec prišiel, ubytoval ho oddelene, aby nemohol sluhovi pomôcť. Ale kupec

vzal mačku, hladí ju, a prihovára sa jej tak hlasno, aby to počul i sluha v susednej miestnosti.

„Mačička moja, či som ti nevravel,

aby si nikomu nedala nazrieť do svojho srdca? Počúvaj, moja milá, a zapamätaj si: zajtra, keď príde knieža a spýta sa, odkiaľ máš kindžal, povedz mu: môjho otca zabili v lese zbojníci a tento kindžal mu nechali v hrudi. Ak je kindžal tvoj, potom si vrahom môjho otca. Mačička, keď pôjde knieža po schodoch a tri razy ruku na zábradlie položí, odpíľ mu tri stupienky i so zábradlím, hoď mu to a povedz: tu máš, čoho si sa tri razy dotkol, viac ti nepatrí. Počuješ, mačička moja, rozumieš mi?“

Sluha si všetko vypočul a dobre zapamätal.

Svitlo ráno. Knieža prišiel v dohodovrenom čase. S ním sa zišlo ľudí ako mravcov, všetkým sa už stačil pochvasť, že prinúti sluhu, aby mu dal nakradnutý majetok. Chytil kindžal a vraví:

„Počúvajte všetci, nech povie, odkiaľ má kindžal, ktorý patrilo môjmu otcovi!“

„Môjho otca prepadli zbojníci a tento kindžal mu nechali v hrudi. Ak je tvoj, nuž ty si vrahom môjho otca.“

Medzi ľuďmi to zašumelo, rozhovorili sa a spomenuli si, že bedárovho otca naozaj zbojníci zabili.

Knieža videl, že je s ním zle, že prehráva, vrhol sa k sluhovmu domu a kričal.

„Ale dom je môj, dohodli sme sa, nikto mi ho nevezme.“

Bedár ho však odstrčil, odpíľil tri stupienky so zábradlím, ako poradil kupec, a vraví:

„Tu máš schody so zábradlím, ktorého si sa trikrát dotkol.“

Knieža len bezmocne pozerá, rozhnevání ľudia mu nadávajú, preklínajú ho, že chcel čestného človeka zo zlodejstva obviň, zhanobiť pred všetkými a ešte i o majetok pripraviť. Knieža sa preľakol, od strachu stratil reč, zabudol na topol i na všetko bohatstvo. Ľudia mu vzali kindžal, vrátili ho majiteľovi a zahanbený knieža utekal domov, len sa tak za ním prášilo.

PRELOŽILA
KVETA SLOBODNÍKOVÁ

O narodení veľkej radosti (ÚRYVOK)

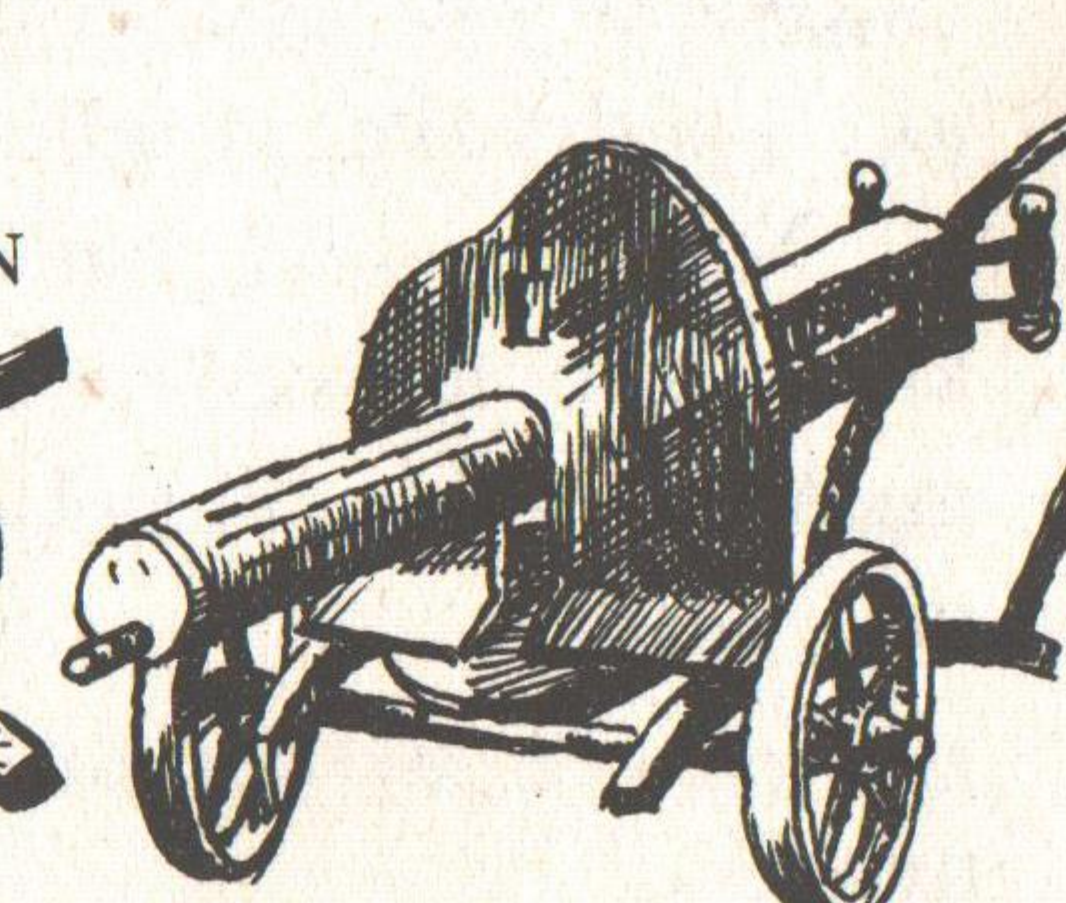
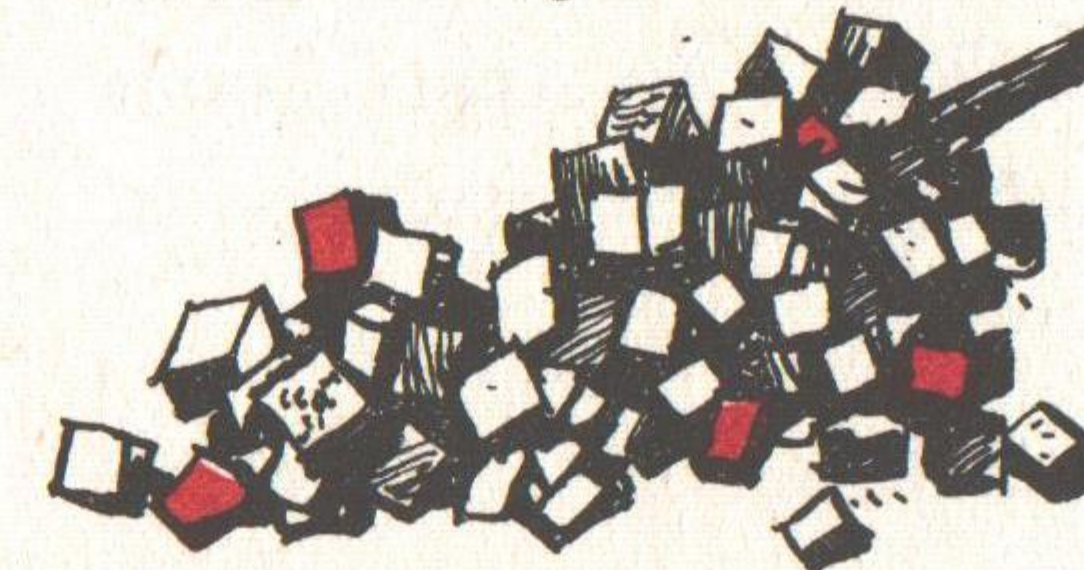
JIRÍ TAUFER

*Bolo nám toľkokrát ťažko,
bolo nám smutno a úzko.*

*Vedeli sme však:
bol Október,
my vedeli sme:
je Rusko,
je revolúcia,
čo ľudskú bytosť
zbavuje minulosti,
jak lejak zbavuje
vyschnuté riečište
špiny a usadenín.*

*Revolúcia ako veľká radosť
a rečníkom tej radosti
bol Lenin.*

PRELOŽIL JÁN TURAN

Maznáčik

RUŽENA GAUBEOVÁ

Darinka bola maznáčik triedy. Modrooké, plavovlasé dievčatko v krátkych sukienkach. Prvého septembra, presne vtedy, keď sa začína školský rok, mala narodeniny. Dovršila šiesty rok a bola najmenšia a najmladšia v triede. Jedným slovom: maznáčik.

Zo začiatku sa to Darinke veľmi páčilo. Mala samé výhody. Keď ju chlapci posotili, mohla sa rozplakať bez toho, že by sa jej niekto vysmial. Keď nemala úlohu hotovú, ostatní jej ju pomáhali napísať. Po vyučovaní jej Katka zapla kabát, Milan uviazal na topánke šnútku.

Ale niekedy aj Darinku-maznáčika predsa len zamrzelo.

Najmä keď sa na školskom dvore hrali na chytačku a Marka ju odtisla:

„Chod' preč! Ešte by si spadla a ty hned plačeš.“

Alebo:

„Daj pozor! Mohol by Paľko hodiť do teba snehovú guľu.“

Vtedy si Darinka pomyslela: No a čo keby aj hodil?!

Raz sa stala v triede záhadná vec.

Súdržka učiteľka vyložila na stôl veľkú škatuľu.

„Pozrite, čo som vám priniesla,“ ukazovala deťom. „Samé farebné guľôčky. Dnes budeme rátať s nimi.“

Deti zatlieskali od radosti. To budú zaujímavé počty!

Súdržka učiteľka rozdelila guľôčky podľa lavíc. Tí, čo sedeli v prostrednom rade, dostali belasé guľôčky, pri okne dostali červené a tí pri dverách biele. Darinka sedela pri dverách.

Potom zvonilo a všetci žiaci vyšli na chodbu. Vonku padal sneh. Veľké, ľahulinké vločky poletovali v povetrí, zo severu fúkal chladný vietor.

Po prestávke bežal každý na miesto. Pekne si sadol, len aby sa vyučovanie čím skôr mohlo začať. A tu... na stole pred súdržkou učiteľkou ležala osamelá biela guľôčka.

„Kto ju stratil?“ pýtala sa súdržka.

Nikto sa nehlásil.

Zrazu sa Anička v tretej lavici pri okne rozplakala:

„Niektó mi vzal moju červenú guľôčku, joj, joj... súdržka učiteľka, prosím...“

„No len neplač,“ utišovala súdržka Aničku, „neboj sa, veď sa nájde. Kto stratil bielu guľôčku a kto našiel červenú?“ spýtala sa učiteľka.

V triede nastalo hrobové ticho. Nikto sa nehlásil.

„Každý zdvihne svoju guľôčku tak, aby som ju videla,“ prikázala súdržka.

Ruky sa rad-radom dvíhali. Len Anička fíkala rozrušene a — Darinka sedela so

sklopenými očami a ovisnutou hlavou. Ruky mala hlboko vo vrecku.

„Darinka, ty nemáš guľôčku?“

„Mám.“

„Prečo potom neposlúchaš? Podrž ju pekne hore ako ostatní.“

Darinkina tvár horela ako plameň. Vytiahla z vrecka guľôčku a podržala vysoko vo vzduchu.

Bola červená.

„A to ako?“ čudovala sa súdržka učiteľka, „veď ty si mala bielu!“

Darinka si zakryla oči a pustila sa do usedavého plaču.

„Ty si si ju vymenila s Aničkou, však? Prečo?“

„Lebo je krajšia. Mne sa biela guľôčka nepáči,“ nariekala Darinka.

„Ale, ale, Darinka,“ pokrútila súdržka učiteľka hlavou, „to si neurobila dobre. Čo keby si teraz Anička vzala Miškovu guľôčku, alebo Janko Igorovu preto, že sa mu lepšie páči. Že by to nešlo? Len vráť pekne červenú guľôčku Aničke a ty si ponechaj svoju bielu.“

Darinka poslúchla. Veľké slzy jej tiekli dolu tvárou, ale guľôčku vrátila Aničke. So sklopenou hlavou si sadla na miesto.

„Darinka je náš maznáčik,“ zvolala Vierka a Aničke bolo zrazu Darinky veľmi ľúto. Schytila svoju červenú guľôčku a podávala jej ju:

„Na, vymením ti...“

Darinka neprijala červenú guľôčku. Narovнала sa, utrela si zasľzenú tvár a vraví:

„Ja nie som nijaký maznáčik. A do mňa môžu chlapci hodiť snehové gule, už nebudem plakať. Keď sa mi ušla biela guľôčka, nech je biela!“

Hlas sa jej triasol, ale sedela rovno ako sviečka. Deťom sa zdalo, akoby bola odrazu narástla.

„Ejha!“ vyhrklo z Ondrejka.

Ostatným sa oči zaokrúhlili od prekvapenia. Naľakane hľadeli na súdržku učiteľku. Čo bude?!

Súdržka sa potichu usmiala. Pomaly podišla k Darinkinej lavici. Chytila Darinku za bradu, aby sa jej mohla dobre pozrieť do očí. „Správne!“ povedala vážne. Rukou chvíľočku spočinula na Darinkinej hlávke. Ale iba chvíľočku.

Len práve toľko, čo si všetci dievčatá a chlapci uľahčene vydýchli.

Potom vyučovala ďalej počty s červenými, modrými a bielymi guľôčkami.

Fomka a Ňutka

SERGEJ ALEXEJEV

Roľníci v dedinke Kašino postavili elektrárneň. Stavali ju všetci spoločne. Je síce len malá, ale prvá v tých miestach. V dedine sa zjavili stĺpy, k domom sa ťahajú drôty.

Všetci majú veľkú radosť:

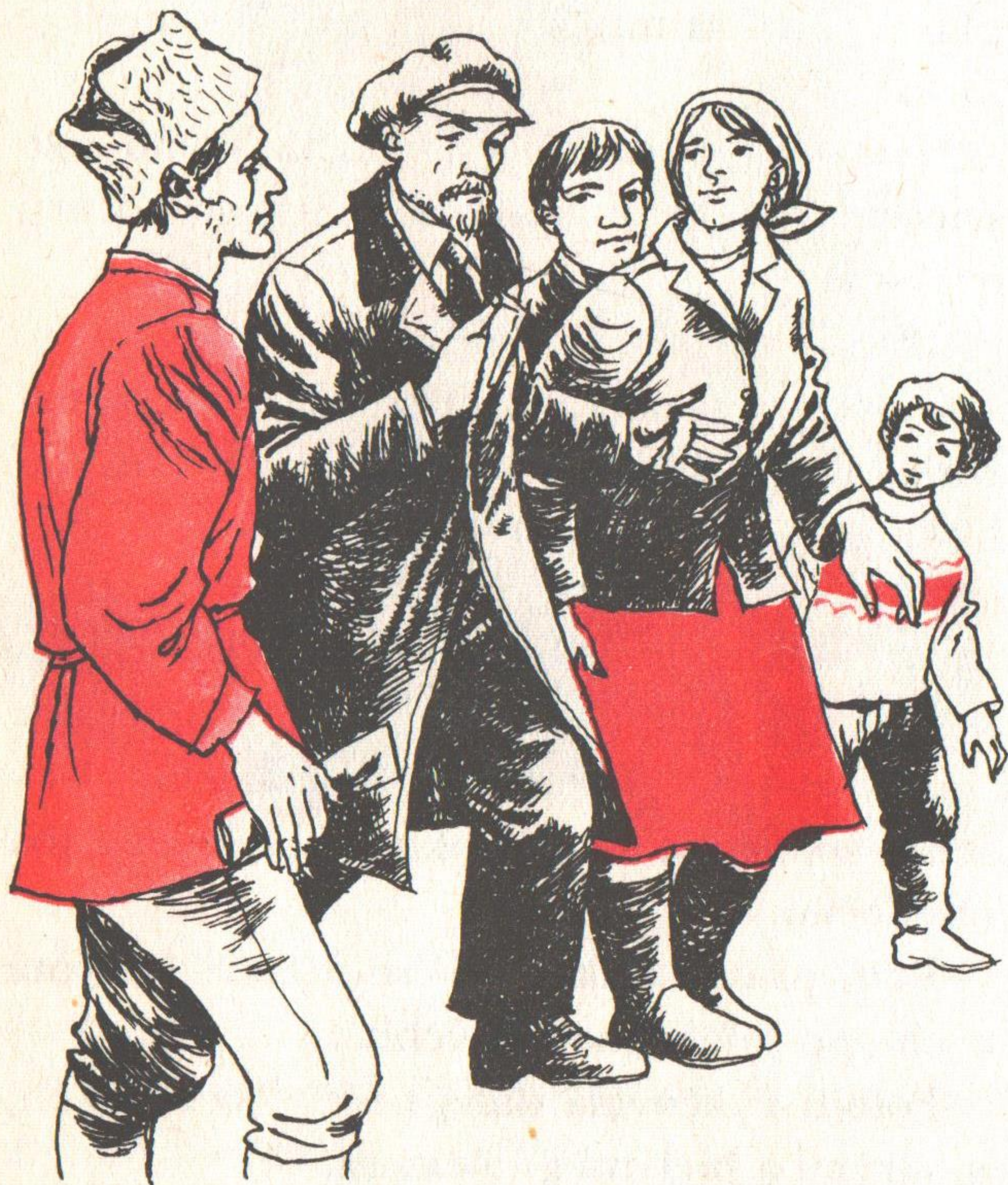
„Prvá! Vlastnými rukami sme ju postavili. To je dačo!“

Na spustenie elektrárne pozvali Kašinčania i Vladimíra Iljiča. Lenin sľúbil, že príde, a vybral sa do Kašina i s Nadeždou Konstantinovnou Krupskou.

„Ktovie, ako prídu,“ nadhodil Fomka. „Asi pošlú po nich voz.“

„Voz!“ zasmiala sa Ňutka, „na aute prídu.“

A naozaj, hostia prišli autom! V Kašine ich privítal orchester.

„Teraz zahrajú Internacionálu,“ povedala Ňutka.

A naozaj, zahráli Internacionálu.

Ňutka všetko vedela. Bola staršia ako Fomka, chápavejšia, rozumnejšia. Fomka chodil za ňou ako tieň, vo všetkom ju poslúchal.

„Teraz ich zavedú do domu,“ znovu vysvetľovala Ňutka.

A opäť sa nemýlila. Bola už neskorá jeseň, nuž zaviedli hostí do domu, aby sa po ceste zohriali a ochutnali dedinské dobroty.

K domu sa zbehli deti. Čakajú, kedy Lenin vyjde na ulicu. A tu vidia, že ešte ktosi prišiel do Kašina. Po ulici kráča muž, na pleci mu visí skrinka a v ruke drží trojnožku.

„Ejha, pozri, čo sa tu chystá,“ zašepkala Ňutka Fomkovi do ucha.

Fomka pozerá na Ňutku: čo také sa chystá?

„Fotograf prišiel,“ oznámila Ňutka.

A naozaj, z mesta Volokolamska prišiel fotograf. Podišiel k domu a začal stavať trojnožku.

Deťom idú oči vypadnúť. Dačo také vidia po prvý raz. Ale Ňutka sa už fotografovala. Chodí do Volokolamska.

„Keď bude fotografovať,“ pouča kamaráta, „postav sa do prvého radu, usiluj sa byť čím bližšie pri fotografovi. Nikto ťa potom nezacloní.“

Fomka prikyvuje, vraj pravdaže, pochopil.

„Neponáhľaj sa, vyčkaj,“ pokračuje Ňutka. „Nech si najprv posadajú ostatní.“

Vladimír Iljič a Nadežda Konstantinovna vyšli z domu a ocitli sa pred fotografom. Hoci sa Lenin nerád fotografoval, tentoraz súhlasil.

„Ale všetci spoločne,“ povedal roľníkom. „Vytvoríme skupinku.“

Kašinčania pritiahli lavičky a usadili sa. Medzi nich sa pchali aj deti.

„Idete ho!“ kričali na ne roľníci.

„Prečo ich odháňate?“ povedal Vladimír Iljič, „nech sa k nám pridajú.“

Deti sa k nemu vrhli a každý si chce sadnúť čo najbližšie. Rozbehol sa i Fomka.

„Stoj, nebež!“ schytila Ňutka kamaráta za ruku. No Fomka ju neposlúchol. Neobstál na mieste. Rozbehol sa za ostatnými a vopchal sa do hlúčika.

Ňutka vyčkala. Potom sa vážne postavila pred všetkých na voľné miesto.

„Pozor!“ zvolal fotograf. „Raz, dva, tak a už to je!“

Vladimír Iljič zostal v Kašine do večera. Poprechádzal sa po dedine, pozrel si, ako zažiarilo elektrické svetlo.

„Zázrak, naozajstný zázrak,“ obdivoval elektrárneň. „Pekný príklad. Hľa, čo dokážu ľudia, keď sa spoločne dajú do práce. V tom je ohromná sila.“

„Chváli nás,“ šepkali si roľníci. „A veru je to tak. Pri spoločnej práci sa sila človeka znásobuje.“

Potom sa Vladimír Iljič ospravedlnil,

zaželal roľníkom veľa úspechov, zamával a odišiel.

Odišiel i volokolamský fotograf. Ale o pár dní poslal fotografiu. Bola vydatrená, jasná, ostrá. Tu sedí Vladimír Iljič, vedľa neho Nadežda Konstantinovna, toto je dedo Kurkov, tu zas Rodionov, Semionov, babka Kaškinová a ostatní roľníci. Aj deti sú tu, všetky spolu, jedno vedľa druhého, ani ich nespočítaš.

Každý hľadá seba. I Ňutka:

„Musím byť na najviditeľnejšom mieste.“

Ale Ňutky na fotografii niet. Namiesto nej trčí na okraji kúsok šatky ako čierny flak.

A Fomka na fotografii je. Sedí celkom v strede. Len otcova čiapka mu trochu padá do očí. Nestačil si ju v náhlosti napraviť.

Neposlúchol tentoraz Fomka Ňutku. Chcel byť medzi ostatnými. Nezmýlil sa, dobre urobil.

PRELOŽILA K. ŠTVRTECKÁ

Na palette čerň

ONDREJ SLIACKY

Mal dva svety; jeden pochmúrny, tmavý, druhý plný jasu a radosti. Ten prvý si kreslil a maľoval, v druhý veril a dúfal. Kresliť i tento už nestihol. Lebo v dňoch, kedy sa rozhodovalo o osude národa, nezostal len pri viere, ale šiel si svoj sen vybojovať v skutočnosť.

Ján Novák (1921—1944)

Kreslil celkom tak ako každý iný chlapec. Ibaže to robil všade a neustále. Svojej záľube venoval dokonca toľko času, že to vzbudzovalo nevôľu jeho učiteľov. Len profesor kreslenia Jaroslav Vodrážka mal z neho radosť. On jediný pochopil, že za nezvyčajnou usilovnosťou a horlivosťou nenápadného gymnazistu skrýva sa i skutočný výtvarný talent. A tak ako len mohol, rozvíjal kresliarske schopnosti svojho tichého žiaka; v kresliarni i na potulkách po Sklabinej, Jasení a martinských vrchoch. Na klasifikačných poradách klopil síce previnilo zrak, no nie celkom úprimne, lebo vedel, že jeho chránenec predsa len má rád i knihy.

Lenže kto za to môže, že nie práve algebry či geometrie, ale mayovky, verneovky a diela o významných maliaroch.

Že jeho najlepši žiak nemá patričný vzťah, že sa nevie nadchnúť?

Možno nie sínusmi či vzorcami aminokyselín, no celkom iste divou hruškou na kraji poľnej cesty, krvavou jarabinou, vencom hôr, čo obkolesujú jeho rodné mesto.

Vrchy a hory sú druhou záľubou syna majiteľa martinskej Novej kníhtlačiarne. Spolu s ceruzkami a farbičkami sú mu dokonca „svetom“, a teda všetkým. Nebolo preto náhodné, keď ešte pred rokmi uteká z domu, zanechajúc o tom dôkaz na malom kúsku papiera — Drahí rodičia, prosím, nehnevajte sa na mňa, ale nemčina sa mi nepáči, idem preto do sveta, — že ide práve na hole.

Neskôr spoznáva veľkomestskú Prahu i Viedeň, Bratislavu i Lipsko. No vždy, keď sa bude chcieť stretnúť so svetom dôvernejšie, pôjde iba na svoj Kučeré laz.

Profesor Vodrážka pozná tieto jeho prednosti, ale zároveň vie i to, že škola, na ktorej učí, ich nerozvinie. Preto súhlasí s jeho rozhodnutím opustiť martinské gymnázium.

Uvzatý kresliar nechce sa totiž viac trápiť ani s matematikou ani s dejepisom. S vyhlídkou na neistú budúcnosť, ktorá sužuje, prirodzene, viac matku než jeho,

odchádza do Prahy, aby študoval na tamjšej Umelecko-priemyselnej škole.

V tom čase nekreslí už ani pre seba ani na papierové odrezky z otcovej kníhtlačiarne.

Meno Ján Novák objavuje sa v — Slniečku!

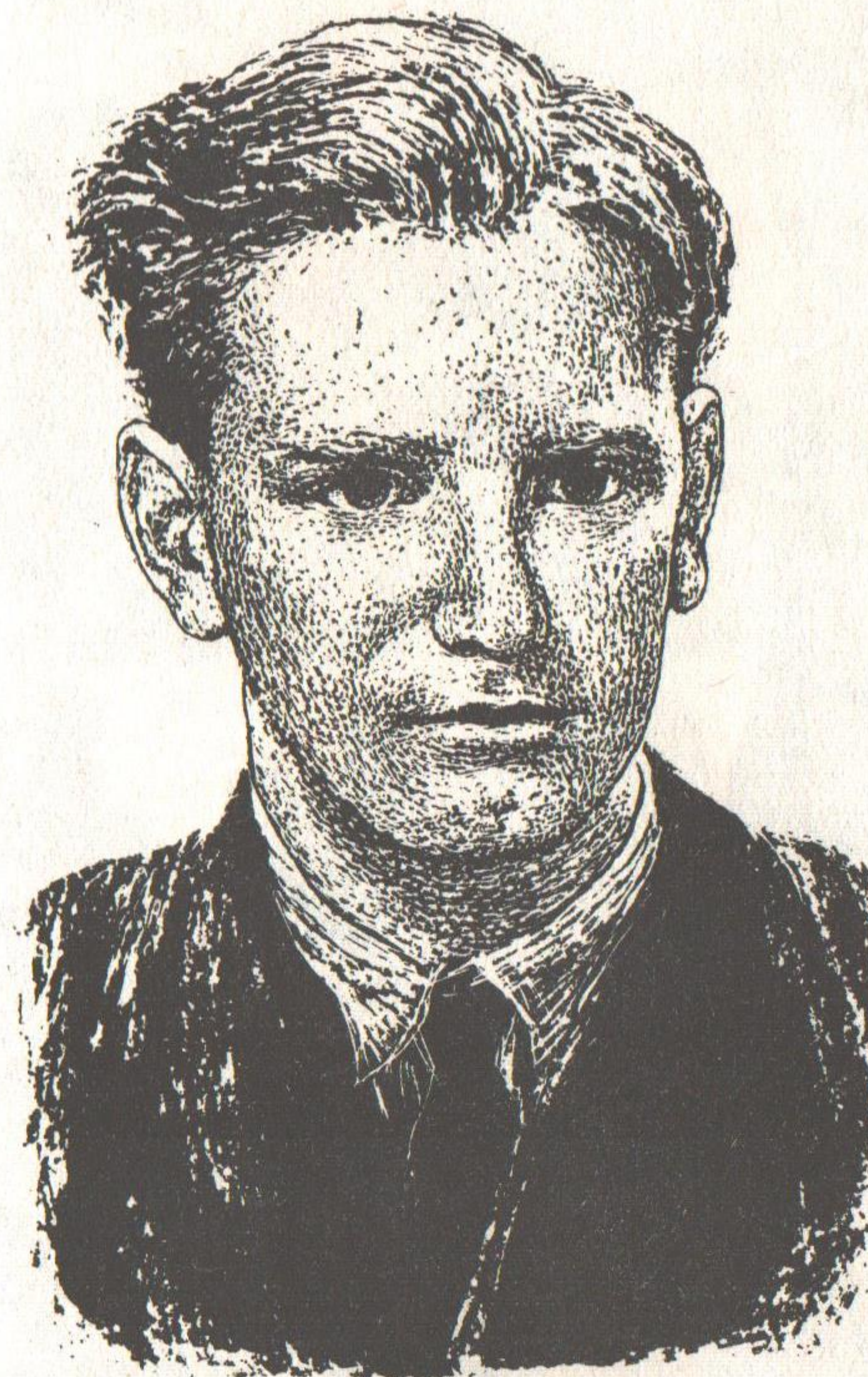
Isteže, bolo to zásluhou Jaroslava Vodrážku, ktorý tento detský časopis ilustroval, Novákovo časopisecké vystúpenie nebolo však prejavom blahosklonnosti jeho profesora. Pretože meno Ján Novák neobjavilo sa tu náhodne, pod kresbičkou nevelkého slovesného textu, ale hneď povedľa mena jedného z najvýznamnejších slovenských autorov kníh pre deti a mládež.

Sedemnástočný študent, ktorý sa v škole musí čoraz viac ospravedlňovať, že nevie a nerozumie, ilustruje z čísla na číslo historickú povesť Jozefa Cígera-Hronského Budatínski Frgáčovci. A robí to hneď majstrovsky, lebo svojou kresbou nielen vystihuje pochmúrnu dramatickosť spisovateľovej poviedky, ale ju i umocňuje a dotvára. Takže bolo celkom prirodzené, že si ho Hronský vybral aj ako ilustrátora knižného

vydania svojich historických poviedok.

V Prahe u profesora Bendu Novák precitol. Pravda, naďalej je tichý a uzavretý, no vnútorne je celý zaujatý novým prostredím. To, čo poznával v matičnej čítárni cez umelecké časopisy, má zrazu na dosah ruky. Stačí len zájsť a dívať sa.

A tak chodí; z obrazárne do obrazárne, z výstavy na výstavu. Obdivuje všetko, staré i moderné maliarstvo, Mánesa i Aleša, gotiku i baroko, strháva a uchvacuje ho však predovšetkým dielo tých umelcov, ktorí grafikou či maľbou vyjadrili hrôzu a strach človeka

z vojnového vraždenia, jeho zúfalstvo a biedu.

V tom čase sa Goyove obrazy vojny stávajú skutočne naliehavou výstrahou; Európu od nekonečného utrpenia oddeľujú len zlomky času.

Udalosti, ktoré čoskoro nasledujú, vyháknutý študent ešte ne-

chápe. Vie len, že on musí na Slovensko a jeho bývalý profesor do Čiech.

Je koniec spoločnej republiky Čechov a Slovákov.

Po návrate z Čiech pokračuje Novák vo výtvarných štúdiách u profesora Jána Mudrocha na Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave. Tu sa vášnivo zaoberá i úvahami o umení, o jeho zmysle v živote človeka a spoločnosti. To, čo hovorí pred priateľmi maliarmi, spisovateľmi i filozofmi, nespresňuje ešte na papier. Jeho postrehy a názory, vyjadrené presne a nezvyčajne pôsobivo, nenechávajú však nikoho na pochybách, že v Novákovi dostane mladá slovenská výtvarná generácia aj svojho kritika a teoretika.

No nateraz Novák len kreslí a maľuje...

Jeho grafický a maliarsky svet nie je radostný. Je preplnený smútkom a tmavosťou. Je taký však preto, že stredobodom pozornosti mladého maliara je predovšetkým údel najubiedenejších a najponižovanejších; údel žobrákov, starcov, tulákov a umierajúcich.

Teda žaloba i súcít zároveň.

Len v kresbách adresovaných deťom zosvetľuje maliar svoju čerň. Ilustrovaním Hronského poviedok neskončil sa totiž Novákovo záujem o detskú knihu. Po návrate z Prahy ilustruje ďalšie, medzi inými i Horákovho Ocelového tátoša.

Vo chvíľach pracovnej pohody uvažuje dokonca o tom, že po vojne bude sa venovať výzdobe a úprave detských kníh sústavne.

Roku 1942 odchádza Ján Novák do Lipska, na svetoznámu Grafickú školu, po roku sa však vracia sklúčený, ale i rozhorčený.

Fašistické názory na umenie, ich plytkosť a prázdnota, odhalili

KRESBA JÁNA NOVÁKA

mladému slovenskému maliarovi celú neľudskosť hitlerovského Nemecka. Preto po príchode do Martina zapája sa bezprostredne do odbojového hnutia.

Je spojkou partizánskeho odieľu v Sklabinej, no zároveň sa zúčastňuje na protifašistickom boji aj ako umelec. Jeho kresby, uverejňované v povstaleckých novinách, pomáhajú dvíhať bojové nadšenie, šíria vieru vo víťazstvo nad nemeckými okupantmi a ich domácimi pomáhačmi.

Po potlačení Slovenského národného povstania neutieka sa Novák do svojho ateliéru, ale uniká pred fašistickou presilou s partizánmi na Martinské hole, aby bojoval už len ako vojak. So zbraňou v ruke ide teda tam, kde bol jeho svet; ten, do ktorého v detstve utiekol pred nemčinou a ktorý neskôr schodil so svojim profesorom.

A so zbraňou v ruke v ňom i umiera.

Lebo tak ako sa kedysi nedokázal zriecť svojich farbičiek, tak uzato zotrval i na svojom strážnom stanovisku.

ILUSTROVAL EUDOVÍT ILEČKO

V kraji dávnej slávy

VLADIMÍR FERKO

Každý národ má jedno také mesto. Mesto staroslávne, v ktorom väčšmi ako vo všetkých ostatných precituje starobylosť svojho národa. Pre nás je takým mestom Nitra.

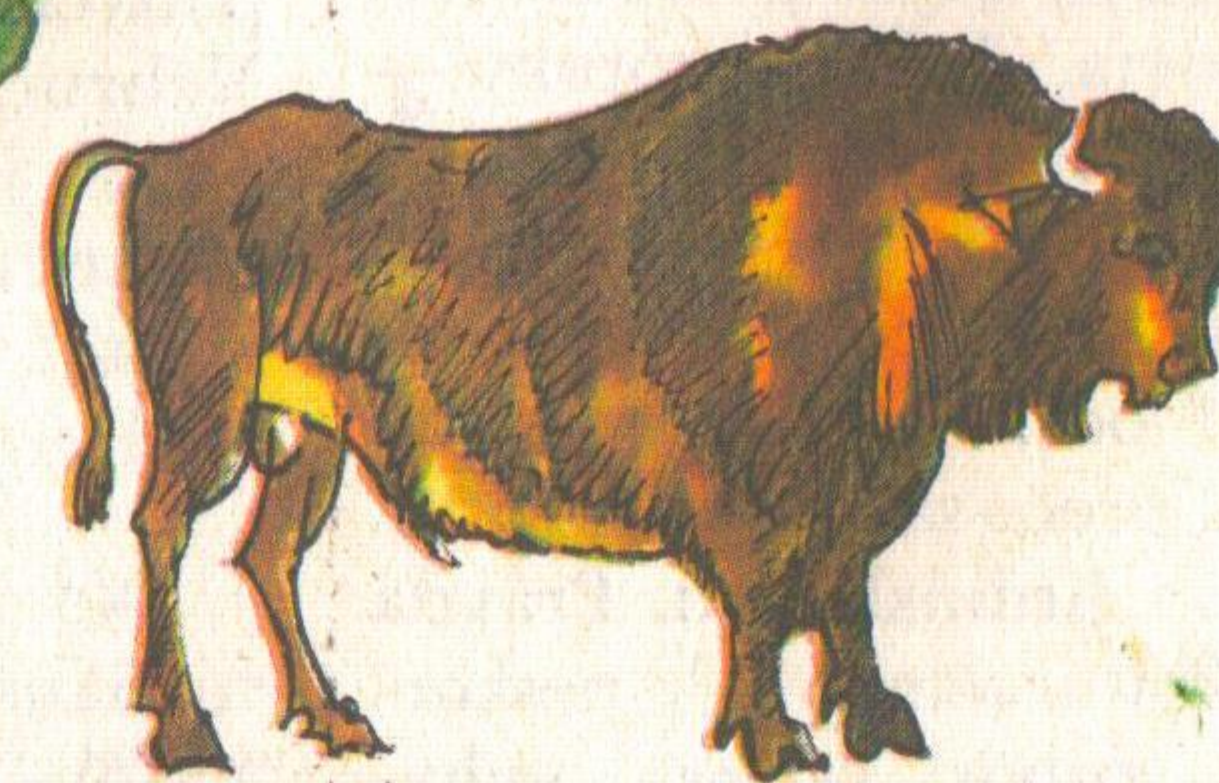
*Nitra, milá Nitra, ty vysoká Nitra,
kdeže sú tie časy, v ktorých si ty kvitla.*

Už v prvej tretine deviateho storočia vystupuje na javisko dejín vládca nitrianskeho kniežatstva — Pribína. Dozvedáme sa o tom v súvislosti s kostolom postavenom na jeho panstve v Nitre, ktorý mu niekedy v rokoch 826—828 posvätil salzburský arcibiskup Adalrád. Moravské a nitrianske kniežatstvo vytvorili základy pre vznik štátneho zriadenia na území našej vlasti. Po vyhnaní Pribínu sa nitrianske kniežatstvo stalo súčasťou Ríše veľkomoravskej. Žiaľ, o tomto období máme veľmi málo správ. Až úspešné vykopávky archeológov v posledných rokoch poodkryli prikrýv vekov a dnes vieme o tomto slávnom období našej histórie oveľa viac.

V Prepoštskej jaskyni v Bojniciach sa našlo vyše tritisíc nástrojov, ktoré používali dávni ľudia doby kamennej. Bohaté sú aj vykopávky z doby bronzovej. Vo Výčapoch-Opatovciach odkryli pohrebisko, na ktorom bolo 314 hrobov skrčencov, našli sa šperky, zbrane, a v Milanovciach odkryli jednu z najsevernejších rímskych vojenských staníc. To všetko sú dôkazy, že v tomto úrodnom kraji, plnom slnka, žili ľudia od čias, keď jediným nástrojom človeka bol pästný klin, či sekeromlat.

No oveľa viac ako toto najstaršie obdobie nás zaujíma všetko, čo súvisí s minulosťou Veľkej Moravy. Nie je toho málo. V Nitre, starej Nitrave pod Zoborom, stálo kedysi veľkomo-

TY RODNÁ ZEM MOJA

ravské hradisko. Pracovníci archeologického ústavu Slovenskej akadémie vied, ktorí oprávnené sídlia na nitrianskom hrade, odkryli na podhradí celú remeselnícku osadu aj s pecami na tavenie železa. Výskum potvrdil, že to bola jedna z viacerých remeselníckych osád so špecializovanými dielňami — kováčskou, šperkárskou, kostiarskou a kamenárskou. Na hrade sa našli aj zvyšky monumentálnej cirkevnej stavby z deviateho storočia.

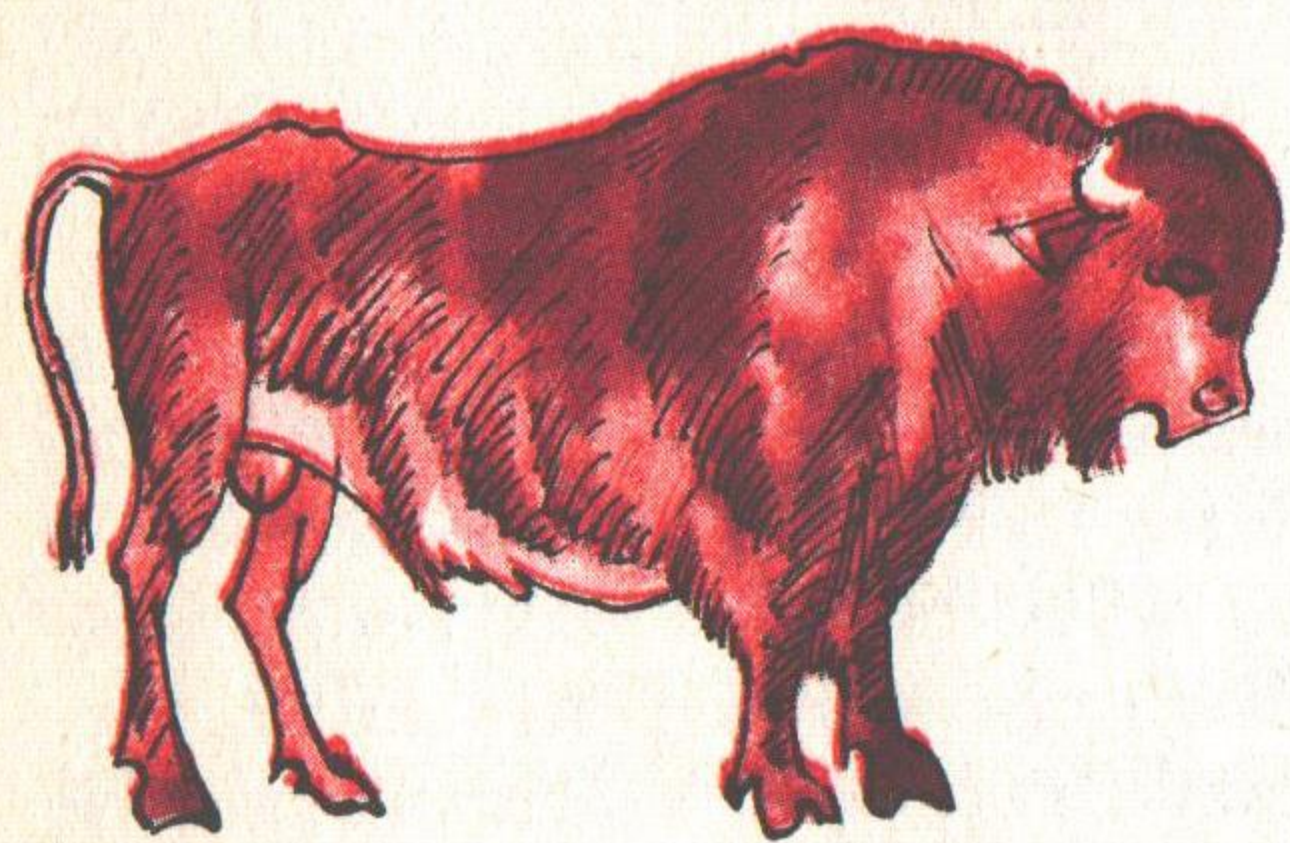
Nitra bola tiež sídlom kráľa Svätopluka. Práve on, vládca Veľkej Moravy, požiadal pápeža Jána VIII. o biskupa a nitrianske biskupstvo sa tak stalo najstarším biskupstvom na území celej československej republiky. Do tých čias spadá aj príchod slovanských vierozvestov Cyrila a Metoda, ktorí k nám prišli na pozvanie kniežata Rastislava. Časť telesných pozostatkov Cyrila je zamurovaná v striebornom puzdre v kostolíku na nitrianskom hrade. Druhé rozsiahle hradisko sa rozprestiera na skalnej vyvýšenine priamo v areáli mesta na ploche 13 hektárov.

Dnešné poznatky o dávnej histórii tohto kraja dosvedčujú, že dejiny Slovienov, našich dávnych predkov, sídliačich na sever od Dunaja, sú úzko späté s vývojom Nitre, dávnej Nitavy, ktorá bola významným politickým, hospodárskym a kultúrnym centrom veľkomoravských Slovienov.

Nitra je aj 242 km dlhá rieka, prameniaca pod Klakom v Malej Fatre, teda celkom na hraniciach hornej Nitry, ktoré vedú cez hrebene Žiaru, Strážovskej hornatiny, Považského Inovca, Vtáčnika a pohorie Trábeč. Horná Nitra je krásny kraj, bola aj kolískou partizánskeho odboja a hrdinsky sa zapísala do dejín Slovenského národného povstania. Tu, na hornej Nitre, sú banícke mestá Prievidza, Handlová, Nováky. Baníci často nachádzajú v uhoľných slojoch odtlačky rastlín a stromov, výrečných svedkov pradávnych čias, keď tu v subtropických podmienkach bujnili celkom iné lesy ako dnes. Kúpeľom Bojnice z tých pradávnych

čias nezostalo uhlie, ale teplé prame-
ne, známe už od trinásteho storočia.
Pri zmienke o Bojniciach si deti
predstavia kúpalisko, alebo zoolo-
gickú záhradu, či skôr záhradôčku,
milovníci architektúry zas krásny
a celkom zachovalý zámok — „naj-
krajšie hornouhorské sídlo“ — ako ho
kedysi nazývali. Niekdajší hrad Ma-
túša Čáka na sklonku devätnásteho
storočia prestavali za tri milióny
zlatých nazdieraných z robotného,
poddaného ľudu, ktorý sa živil
uhliarstvom, vtáčníctvom, pláten-
kárstvom, sklenárstvom, predovšet-
kým však poľnohospodárstvom, ale-
bo aj pálením vápna, ako v rázovi-
tom Skýcove.

A čím sa ľudia zaoberajú dnes?
Ako kde. Partizánske, najmladšie
mesto tohto kraja, nás obúva, Nová-
ky nás zásobujú chemickými výrob-
kami a uhlím, Topoľčany pivom,
Prievidza potravinárskymi výrobka-
mi a nábytkom, Nitra azbestocemen-
tovými výrobkami a plastickými
hmotami a Bánovce? Výrobky tohto
mesta najvýrečnejšie hovoria o zme-
nách tohto kraja v socialistickom
období: v Bánovciach je Tatra, prvá
automobilka na Slovensku. S jej
výrobkami sa stretne nielen doma,
ale po celom širom svete. Keby náš

Ludovít Štúr, zakladateľ spisovnej
slovenčiny, rodák z Uhrova, prešiel
dnes po svojom rodnom kraji, ťažko
by ho spoznal. Ani podľa kroja, ani
podľa remesiel, ani podľa dedín.
Veru nie! Akože vôbec rozoznať
dedinu od dediny, keď na dlhé
kilometre splývajú jedna s druhou?
Tvoria akoby dlhočiznú nitriansku
ulicu s krásnymi novými domami.

Medzi Nitrou a Zlatými Morav-
cami je obec Tesárske Mlyňany, kde
sa nachádza ozajstný skvost tohto
kraja — arborétum Mlyňany. V ar-
boréte rastie vyše dvetisíc rôznych
druhov a foriem drevín zozbieraných
z mierneho i subtropického pásma
amerického i ázijského kontinentu.
Nájdeme tu vo voľnej prírode rastúcu
aukubu japonskú, ktorú poznáme iba
zo skleníkov, obdivujeme zeleň v sto-
rakých odtieňoch od vavrínovcov,
cezmínov, mahónií až po pýchu
arboréta — ihličnany. Sekvoja ob-
rovská, tuja mlyňanská, borovica
himalájska tu našli svoj druhý do-
mov. Darí sa im výborne, svedčia
o tom šušky — himalájska borovica
urodí až dvadsaťcentimetrové a z bo-
rovice Coulterovej jediná šuštička
váži dva kilogramy.

Kto videl arborétum, nemal by
obísť ani veľkú topoľčiansku zverni-
cu. Vôbec nie preto, že ju ohradzuje
najdlhší súvislý plot v našej republi-
ke, ani preto, že ju dal zriadiť vášnivý
poľovník arciknieža Jozef Habs-
burský, ale preto, že tu na rozlohe
dvanásťtisíc hektárov sa rozprestiera
v prekrásnom prostredí ozajstné
kráľovstvo zveri. Husté listnaté lesy,
tiché doliny, strmé úžlabiny, potoky
ako krištál, ktorých sa ešte nedotkla
civilizácia. Žije tu 600 jelenov a je-
leníc, 250 muflónov pochádzajúcich
z Korziky, 450 danielov, asi 300
kusov srnčej zveri a diviaky... A čo to
žije tam za ochranným zadrôto-
vaným pásmom za hrubými oceľový-
mi lanami? Ak budeme opatrní
a tíško sa priblížime, môžeme uzrieť
neveľké stádo impozantných zverov,
na ktorých kedysi hojne poľovali naši
dávni predkovia. Zubor európsky —
Bison bonasus. Najväčší zo stáda sa
volá Putamir. Keď ho človek uvidí
funiaceho a hrabúceho prednými
nohami, keď ocení mohutnosť jeho
šije, pochopí, prečo sa ulovenie zubra
považovalo za hrdinský čin. Pravda
— v čase lukov a oštepov. V neskor-
ších časoch zubor takmer vyhy-
nul, preto vznikla Medzinárodná
spoločnosť pre ochranu zubra, ktorej
členom je aj naša republika. Zubrie
stádo vo zverinci na poli Piesky je

dostačujúcim dôkazom, že naša vlasť
toto členstvo nechápe iba formálne.
A tak v Ponitří nájdeme popri mno-
hých architektonických a iných his-
torických pamiatkach aj živé skvosty,
medzi ktoré nepochybne patrí aj
zubor. Ak by ste sa v niektorej
zoologickej záhrade stretli so Sirôt-
kou, Simonom, Silvanom, Sincom,
Sinhalou, Silákom alebo Silenou...
spomeňte si, že to S vlastne znamená
slovenský zubor s rodiskom pod
nitrianskym Tríbečom.

V minulosti bola Nitrianska stoli-
ca najvýznamnejšou poľnohos-
podárskou oblasťou Slovenska. Úze-
mie ležiace sčasti na podunajskej
nížine malo veľmi dobré klimatické
podmienky a oplývalo žírnou pôdou
— černoziemou. V produkcii ozimnej
pšenice bola nitrianska stolica na
štvrtom mieste, v pestovaní kukurice
na treťom mieste a v pestovaní viniča
na druhom mieste. Preto sa tu
pomerne bohato rozvinul potra-
vinársky priemysel, najmä cukro-
varníctvo. Aj dnes je tento kraj
významným poľnohospodárskym
centrom a nie náhodou je práve
v Nitre sídlo Vysokkej poľnohospo-
dárskej školy, odkiaľ každoročne vy-
chádzajú vysokokvalifikovaní odbor-
níci — inžinieri pre naše poľnohos-
podárske pracoviská.

V Dolnej Malante na majetkoch
stálej poľnohospodárskej výstavy
môžeme vidieť skutočnú budúcnosť
našich dedín v živočišnej výrobe. Je
tu plnoautomatizovaná ošipáreň,
v ktorej pracuje jediný človek — skôr
dozorca ako krmič. V čistučkome
bielom plášti sa stará o tritisíc oší-
paných. Všade dokonalá hygiena.
Nebzučí tu ani jedna muchá, ba aj
okolie je bez zápachu, akoby sa tu
nechovalo ani jediné prasiatko. Nie
maštaľ, nie chliev, ale moderná
továreň produkujúca mäso.

Na záver našej prechádzky po
nitrianskom kraji si vyjdime ešte na
šesťsto metrov vysoký Zobor, ktorý
vytvára Nitre krásnu panorámu,
a s pocitom hrdosti pohliadnime na
kedysi staroslávne a dnes prudko
prekvitajúce mesto.

Evan a Ksana

JÁN NAVRÁTIL

„Daj mi svoje biele srnky,“
vraví Evan Ksane.

„Dám ti za ne svoje soby
a k nim sane.“

„Daj mi, Evan,
len jedného soba
a ja tebe jednu srnku.
Budeme mať narovnať
oba.“

„A čo sane?“

„Sadneme si spolu na ne.“

„Tebe, Ksana, dneska krásne
oči žiaria!“

„To polárna žiara.“

Stavebnica

FRANTIŠEK BRANISLAV

Všetky kocky na hromadu!
Aký zázrak sa z nich stvorí?
Azda kaštieľ, veža hradu,
ktorý nikto nerozborí.

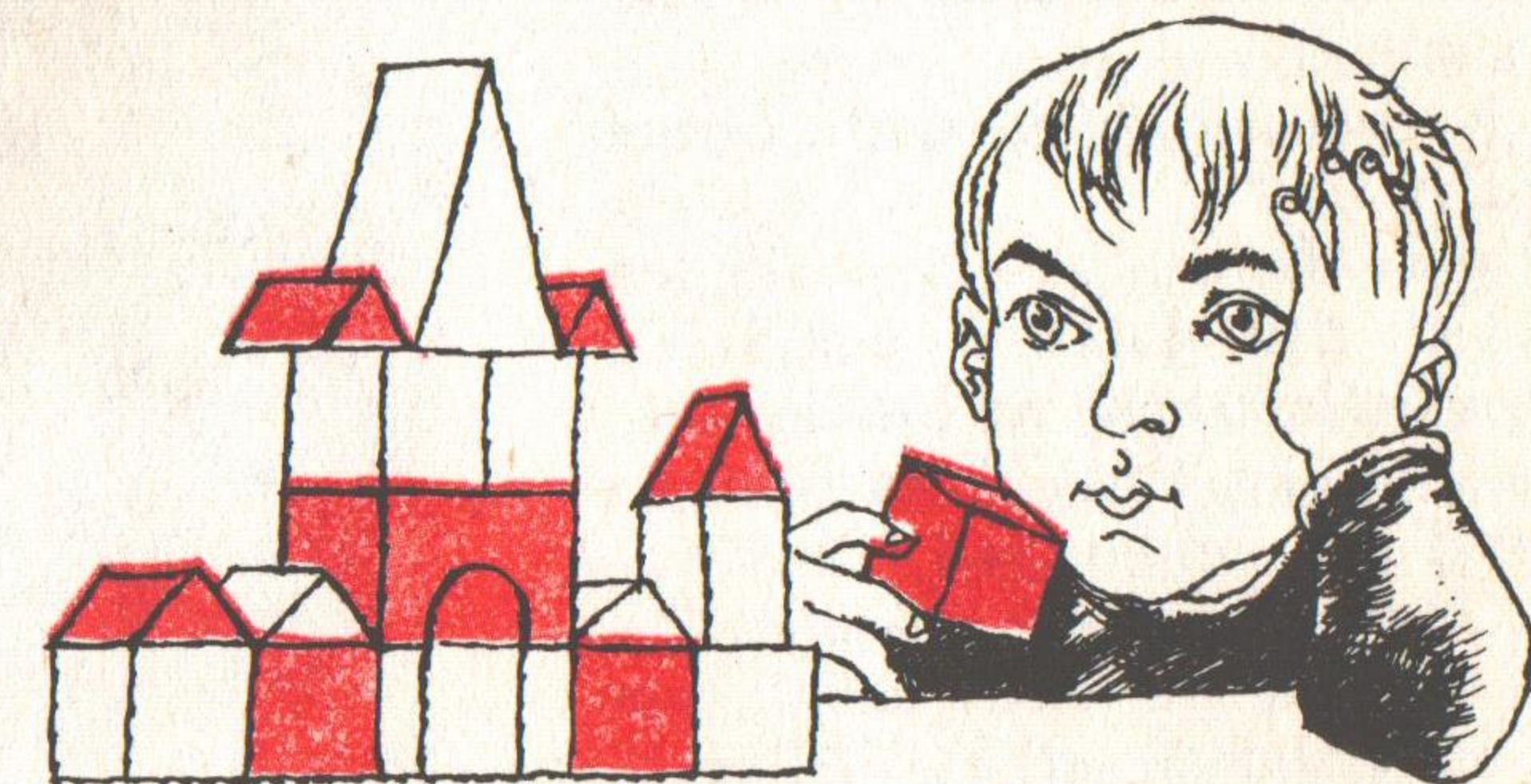
Kde by takú pevnosť mali,
takú bránu, cestu k bráne?
Vôkol pôjdu hradné valy —
len či je dost kociek na ne?

Kdeže ešte iné máte?
Len sa dívaj, koľko krásy:
biele, modré — a tie zlaté!
Kopuly z nich budú asi.

Biela k bielej — až máš stenu,
z modrých bude nebo v lete.
Pevnosť máme postavenú,
akej nieto páru v svete.

Hotovo. Hľa, zázrak celý!
Vidíš? Takto vyzerá to —
ako v Moskve Kremel skvelý.
Na vežiach sa blyští zlato...

PRELOŽIL VOJTECH MIHÁLIK

Úhor

VÁCLAV ČTVRTEK

Cestou zo školy sme videli školníka, ako reže v záhrade ruže. Zvedavá Jarča sa ho rovno spýtala:

„Komu ich chystáte?“

Školník hovorí:

„A či nevieš, že vaša súdružka učiteľka má zajtra narodeniny?“

To sme ozaj nevedeli. Počkali sme na ostatných a radili sme sa, čím by sme súdružku prekvapili. Jarča ustavične húdla:

„Najlepšia bude kytica.“

Ale sme ju prekričali, že veď už jednu dostane. Jitka myslela, že najvhodnejšia by bola bonboniéra. Radko zasa myslel, že súdružka by sa najväčšmi potešila pšovi. Jurko nevedel.

Nakoniec prehovoril Jarko:

„Malo by to byť voľačo také, čo nestojí veľa peňazí a čo by bolo len od nás.“

Vtom mi prišlo na um.

„Ja jej chytím rybu.“

Najprv sa všetci pohoršovali, ale nakoniec uznali, že ryba by mohla byť celkom dobrý darček.

Aktovky sme poodnášali domov a vypravili sme sa rovno k rieke. Vpredu som kráčal ja s rybárskym prútom, za mnou ostatní. A celkom vzadu Jarča. Cestou trhala králiky a my sme na ňu volali:

„Netrhaj! Keď rybu, tak rybu.“

Pri rieke som napichol na háčik veľkú dážďovku a hodil som to do vody. Čakali sme. Dlhو sme čakali. Prút sa ani nehol. Radko a Jurko mi pripomínali:

„Nezabudni, že ju potrebujeme už na zajtra.“

Jitka s Hankou nič nehovorili, len sa chichúňali. Jarča sa motala po lúke a stále trhala tie králiky. Ale odrazu prútom trhlo, skoro zletel do vody. Tuho som ho súsol a vravím:

„Odstúpte sa, bude to kusisko!“

Najprv sa mi všetci smiali, ale potom ich smiech prešiel. Volali:

Paskudník žabiak

ZLATA DŇŇOVÁ

Moja stará mama mala zvláštne okuliare, a tak raz zazrela topelca, ako si pod vrúbou vyhrieval údy.

Bol to mrcha mrmloš. No podvečer, keď svetlonosi lákali k sebe zatúlcancov, býval veselý.

V takých chvíľach zablúdila k nemu nejedna krivá dušička.

Do tejto nečastej radosti začal mu v poslednom čase kvapkať trpký blen: konča jeho brodu sa vytvorila bahurina — mláka so zeleným dnom plným chamrade.

Topelec hľadá, oči vyvaľuje, keď vtom čľup! Z bahuriny vyskočí veľká mrzká ropucha.

„Krk,“ zaškrečí na topelca: „Ty si tu sedíš, a ja opustená nemám muža.“

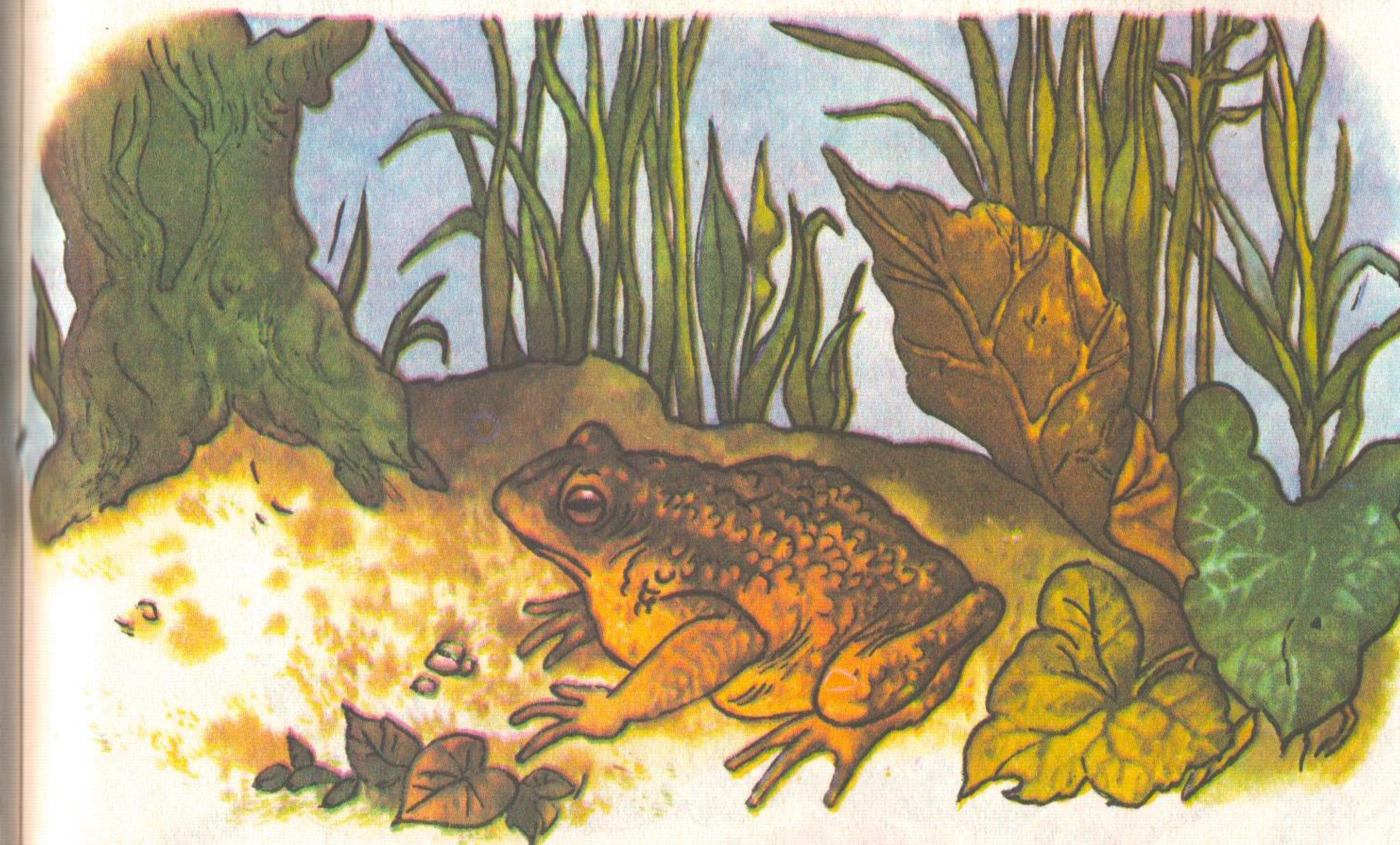
Ropucha je špata nad špaty, ani topelec nevydrží dlho na ňu hladieť. Rozmýšľa, čo tu robiť.

Aha! Zišiel mu na um lenivý žabiak. „Vieš ty čo,“ povie ropuche. „Príď zajtra, bude ťa čakať ženích.“

Na druhý deň ledvaže mrklo, krkala pod topelcovým brodom ropucha.

Topelec kývol zelenou rukou: „Tu ho máš, ľa!“ a zhodil malé kľbko ropuche rovno na hlavu.

Ropucha si myslela, že je to orech. Chce ho rozlúsknuť, lenže žabiak bol chytřejší. Vyskočil jej na chrbát a ona ho odvtedy musí nosiť. Paskudník sa škerí na topelca a lenivie ďalej.

„Ukáž, pomôžeme ti!“

Ale ja som chcel všetko sám a napokon sa mi podarilo rybu vytiahnuť. Bol to úhor. Šikovne som ho prihodil kabátom, aby neskĺzol nazad do rieky.

Dievčence sa chvíľu škriepili, či je úhor ryba. Ja som sa medzitým radil s chlapcami, že najlepšie by bolo, keby sme rybu doniesli súdružke učiteľke hneď. Úhor je zákerník, ktovie čo by v noci vyvedol. Omotali sme ho vreckovkami a niesli sme ho všetci traja: Jurko, Radko a ja. Úhor je klzký a silný.

Jitka a Hanka šli za nami a volávali:

„Rudo chytil úhora!“

A ja som si pyšne vykračoval, tuho držal úhoriu hlavu a celý zástup som viedol do ulice, kde býva naša súdružka učiteľka. Jarča sa vliekla za nami, dívala sa na tú svoju kyticu králikov, ako keby rozmýšľala, na čo jej teraz budú.

Lenže do ulice našej súdružky učiteľky treba prejsť cez potok, vlastne cez mostík, ktorý vedie ponad potok. Jarča na mostíku postála, chcela hodiť králiky do vody. A ja, plný pýchy, som pritiahol Radka a Jurka k zábradliu a takto vravím úhorovi:

„Aj ty by si chcel do vody, pravda?“

A už tam aj bol! V rukách nám ostali len tri mokré vreckovky.

Potom Jarča pokropila králiky vodou, aby do rána nezvädli.

PRELOŽILA HANA SUCHÁ

Námestie Anny Márie

ONDREJ SLIACKY

Proticisárske povstanie Františka Rákocziho II. na začiatku 18. storočia priviedlo Slovensko na pokraj hospodárskeho rozvratu. Poddaní, okrádani a utláčani tak povstaleckým ako cisárskym vojskom, snažili sa z tohto ťažkého položenía zachraňovať vzburami. Jedna z nich, ktorá vypukla medzi banskoštiavnickými baníkmi, je námetom ďalšej časti nášho seriálu o boji slovenského ľudu proti svojim vykorisťovateľom.

Jeseň roku 1707.

Pred domom banskoštiavnického komorského grófa Jána Gottfrieda Hellenbacha stojí pošmúrny dav baníkov. Ešte pred chvíľou hučal a vzpínal sa ako rozvodnená rieka, no len čo z protiľahlej uličky zaznel pravidelný dupot vojenských čižiem, zmlkol a stiahol sa do seba.

Gróf, očividne posmelený príchodom vojska, podišiel takmer na dosah ruky k prvému radu čierňavy. Aj ho zmrazilo, no pohľad na ľahostajne tváriaceho sa podplukovníka, vrátil mu okamžite stratenú istotu. Preto začal príkro a takmer krikom.

Pravdaže, vie, že zárobky sú malé, že za medenáky nemožno kúpiť ani splesnivenú múku, že na Piargoch opäť zavalilo troch baníkov, že...

Zmienka o mŕtvych hrozivo posunula čierňavu dopredu.

Komorský gróf ustúpil krok-dva, úzkostlivo sa obrúc smerom, kde stáli vojaci, no pokračoval ďalej.

Tichým hlasom začal teraz o ťažko skúšanej krajine, ktorú milostivý knieža zachraňuje pred cisárskymi drápmi, a ktorému oni, nemeckí a slovenskí baníci, pýcha Uhorska, majú byť najpevnejšou oporou.

Davom opäť zavlnila nespokojnosť. Ktosí vzadu poslal cisára i knieža do horúcich pekiel. Nádávka trhla podplukovníkom, ale gróf pokračoval ďalej. Teraz už chláholivo, bez predchádzajúcej sebadôvery.

Prirodzene, on, komorský gróf, dúfa, že sa zlé pomery upraví k všeobecnej spokojnosti. A kým sa tak stane, je ochotný i sám pomôcť. Už pred týždňom dal príkaz, aby sa z jeho vlastných prostriedkov pomohlo baníckym

vdovám a sirotám. Veď koho tak bolí srdce z celého tohto nešťastia, ak nie jeho. Noc čo noc sa modlí za nich, úprimne prosí otca všemohúceho, aby...

Komorský gróf nedopovedal. Urazený dav vzkypel a hrozivo sa rozťahol.

Niektó skríkol, zjajkol a naraz sa dav pohol. Najskôr pomaly, ako keby naberal silu, no vzápätí sa rozlial po celom námestí a začal sa rútiť na grófa.

Vojaci zdvihli pušky.

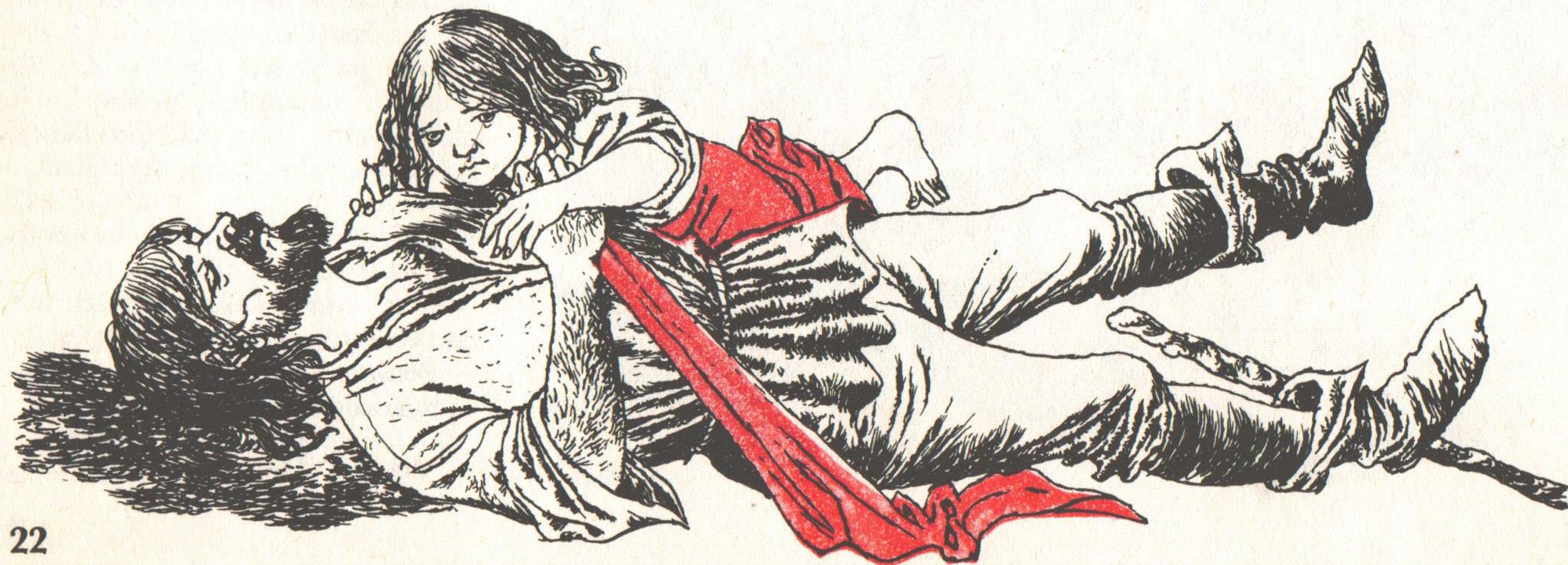
Vo vzduchu sa zaligotala podplukovníkova šabľa, a hneď nato davom trhlo, zašklbalo.

Najprv sa zrútil Krištof Waxmann, potom Erich Hammer. Egd Schmid sa chytil oboma rukami kŕčovito za brucho, akosi čudne sa skrútil a sklzol sa na kolená. Šimun z Vindšachty držal si jednou rukou prestrelené hrdlo a druhou sa pokúšal vyzdvihnúť do náručia trojročnú Annu Máriu. Mal ju už takmer na prsiach, keď sa zrazu zlomil, zatočil a padol chrptom na zem.

Dievčatko zvýsklo, odskočilo od červenej kaluže, no vzápätí sa vrhlo na meravé telo. Vtedy už námestie civelo prázdnotou.

Tiché, chladné, kamenné.

Len jedenásť čiernych kôpok na jeho dlažbe a ťažký vzlykot malej Anny Márie pripomínal, že sú tu ľudia. Že tu boli ľudia.

TOMÁŠ JANOVIČ

Hala-bala

Poznal som vám jednu myš,
takú hebkú ako plyš.
Len čo vstala, hneď sa bála.
Nie však veľmi, iba tak
hala — bála.

O chvíľu ju prešiel strach.
Preskočila rýchlo prah
a už sa tam vonku vála.
Nie však veľmi, iba tak
hala — vála.

A čo bolo popoludní?
Popoludní zašla k studni,
aby si v nej šaty prala.
Nie však veľmi, iba tak
hala — prala.

A keď v nebi všetko zhaslo,
našla kdesi veľké maslo.
Do šatky si z neho dala.
Nie však veľa, iba tak
hala — dala.

Potom zmizla v pivnici
v okovanej truhlici
a tam zrazu piští „trala.“
Nie však veľmi, iba tak
hala — trala.

Prečo iba hala — trala
zapišťala myška malá?
Lebo v tme sa malá myš
zrejme opäť
hala — bála!

O hlúpom mlynčeku

Mlynček na mak si len tak
vyšiel z domu hľadať mak.

Za domom je veľká lúka.
Mlynčeku sa krúti kluka.

Stretne žabu: „Ty si mak?“
Žaba hrozne zbledla: „Kvak.“

Stretne husle: „Ty si mak?“
Husliam sa hneď zlomil slák.

Stretne vláčik: „Ty si mak?“
„Ale kdeže! Ja som vlak!“

Stretne mráčik: „Ty si mak?“
„Ani nápad! Iba mrak!“

Za domom je veľká lúka.
Mlynčeku sa krúti kluka

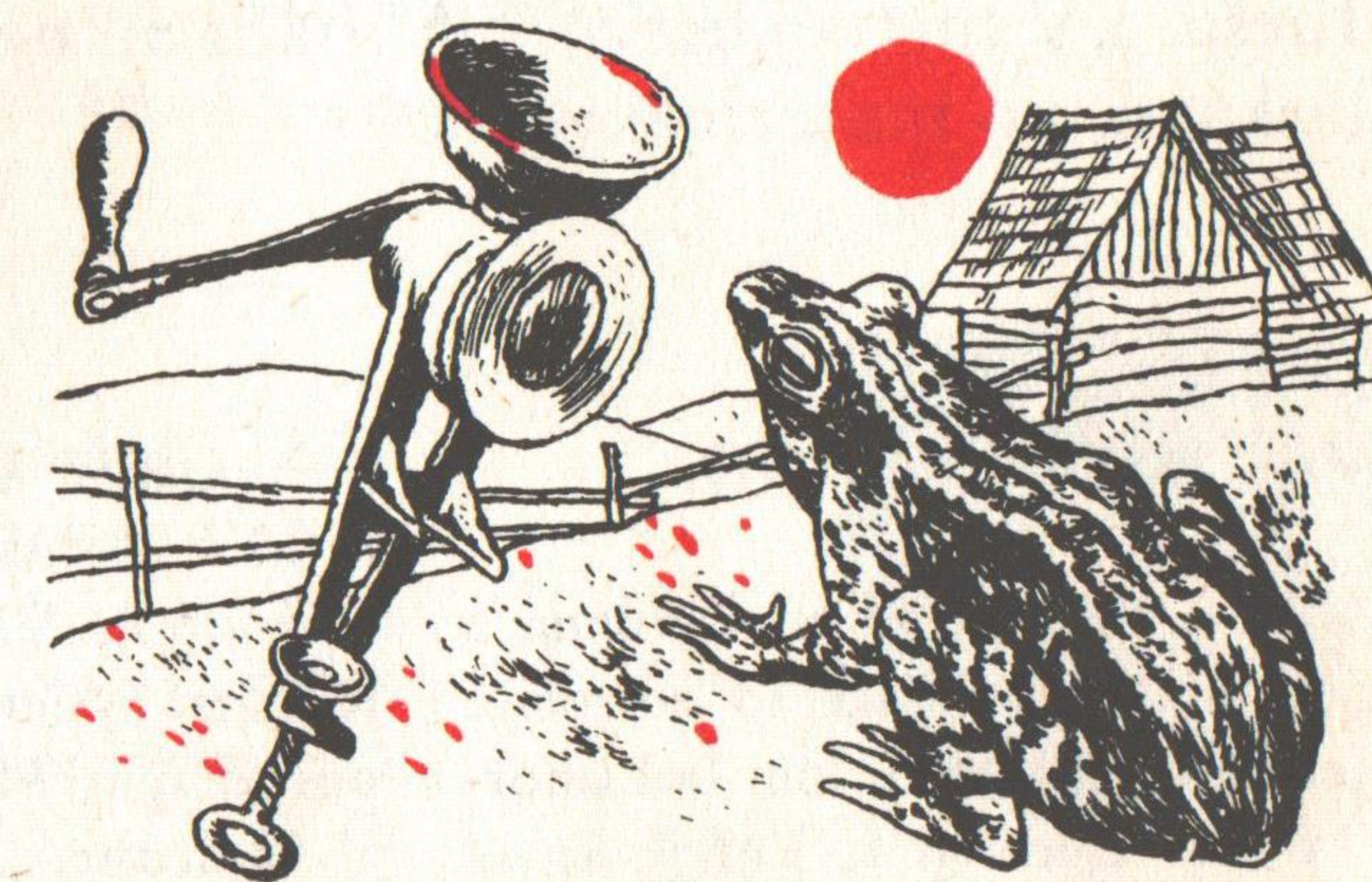
a už melie kvak i slák,
melie vlak a melie mrak.

Volám naňho: „Mlynček, haló!
Čo sa to len s tebou stalo?“

Nebudeš mať makovník,
ale iba slákovník,

slákovník a kvakovník,
vlakovník a mrakovník!

Veru tak!“

Múdra Ineša

MÁRIA ĎURIČKOVÁ

Sama ostala Ineša v chalupe, sama so svojim trojmesačným synčekom. Muža jej drábi na Víglašský zámok odviedli, tam on dakde v temnici hynie, ak ho ešte hlad neumoril. A jar ide, pole čaká na oráčov, kdeže sú? Vela-preveľa ich pod čiernou zemou leží a ostatní po temniciach hlivejú. A pole volá, nemôže sa dovolať, čaká, nemôže sa dočkať.

Vybrala sa raz Ineša do hory raždia nazbierať. Slniečko svietilo, zem dýchala jarou, na rakyti sa maňušky páperili. Zastala Ineša, oči si popása, svoje srdce jarnej kráse otvára, nech ho aspoň malinký lúčik radosti zohreje. A tu, ako tak stojí, začuje z kružiny čiapčanie: hlásky tenušké ako ľanové vlákenko. Nahne sa Ineša, krovie rozhrnie — a tam sa, aha, konská kotrba belie, v tej kotrbe je hniezdo uvité a v tom hniezde štyri holúšatká hrdlá naťahujú, zobáčiky ani vráta otvárajú, hlad, hlad, hlad...

„Pozrime len, kde vám otec s mamkou hospodu našli!“ začudovala sa Ineša. „V mŕtvej hlave.“ A hľadá na ne láskavo, po materinsky.

VÍGLEŠSKÝ ZÁMOK

Leží na východ od Zvolena a pochádza z polovice 13. storočia. Jeho prvým majiteľom bol uhorský kráľ Ľudovít I. Veľký, ktorý

ho používal ako poľovnícky letohrádok. K nasledujúcim vlastníkom zámku patrili kráľ Žigmund, lúpežný rytier Jodok a legendami opradený kráľ Matej.

V druhej polovici 16. storočia

stal sa Víglašský zámok dôležitou súčasťou protitureckej obrany stredoslovenských banských miest. V tomto čase vybudovali okolo neho opevnenie s nárožnými baštami a vstupnou vežou.

Potom chytrá raždia nazbierala a domov sa náhli, lebo synček už iste plače od hladu. No predsa sa zastavila naproti dedine, keď tam zámocký posol na koni zdupotal, do kolieska sa zavrtel, veľký papier rozvinul a prečítal jasným hlasom, aby ho bolo počuť do dvorov aj do chalúp:

„Na vedomie všetkým: Najmilostivejší pán gróf oznamuje, že kto by jeho vzácnym hosťom takú rozprávku alebo hádanku povedal, ktorú ešte nepočuli, ten dostane koláč ako vozné koleso.“

Posol zvinul papier, znova sa do kolieska zavrtel a oddubasil do ďalšej dediny.

Ineša domov bežala, synček už naozaj plakal od hladu. A kým si ho pridávala, v hlave sa jej smelá myšlienka kľula — čo keby tak...? Sviatočnú sukňu si obliekla, sviatočnú šatku uviazala a hýbaj do zámku. Tam ju grófovi ohlásili, práve keď so svojimi hosťami za bohatou tabuľou sedel.

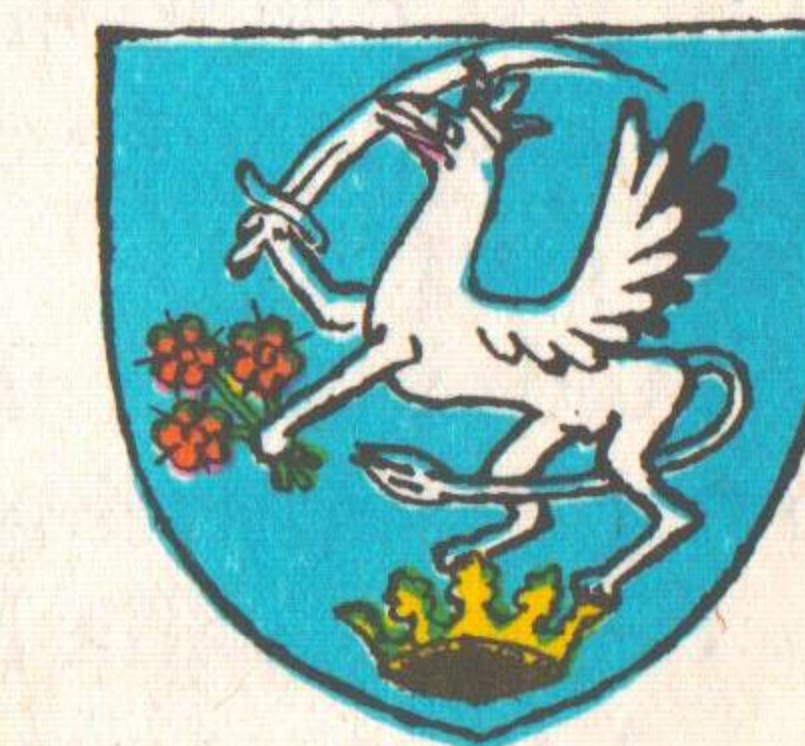
„Tak ty si Ineša?“ hovorí gróf. „Nuž povedz, čím nás zabavíš?“

„Zahádam vám hádku, vaša milosť, túto,“ vraví Ineša.

„Išla som,
našla som,
v jednom mŕtvom
štvoro živých

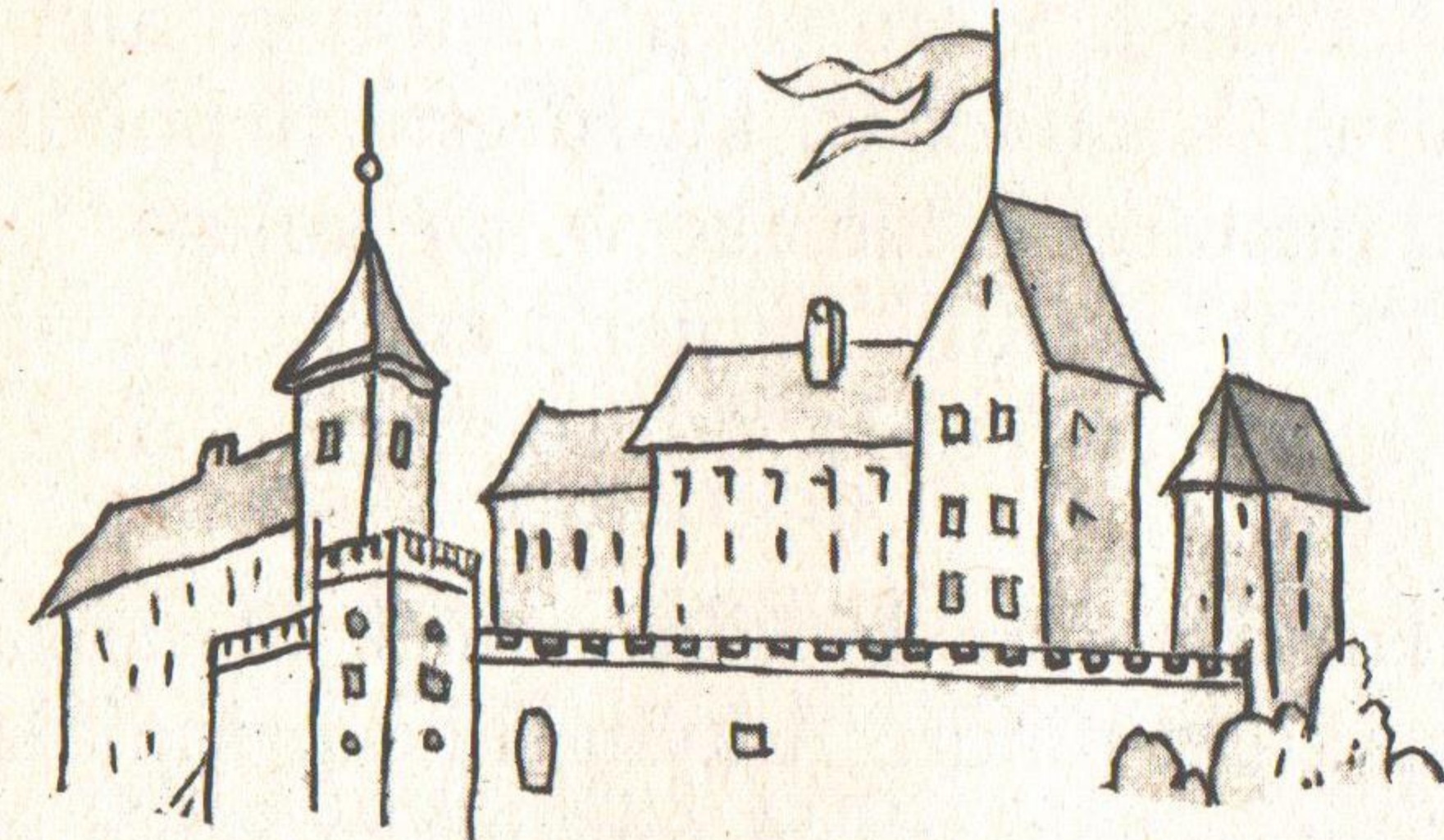
Dobre opevnené vojenské sídlo Turci nedobyli, na prelome 17. a 18. storočia sa ho však postupne zmocňovali proticisárske povstalecké vojská. Od roku 1690 až do 19. storočia patrila zámok rodine

Esterházyovcov, ktorá ho dala prebudovať v barokovom stavebnom slohu. Na konci 19. storočia bol zámok reštaurovaný, počas druhej svetovej vojny vyhorel a spustol. J. D.

našla som.
Čo je to?“

Hádali hostia, hádal pán gróf, hádal i pán s hrubou zlatou reťazou na červenom zamatovom odeve, čo za vrchstolom sedel a na ktorého všetci s veľkou úctou hľadeli. Ale veru neuhádli. A tak musela Ineša napokon sama povedať, že tí štyria žijú v jednom

mŕtvom nie je nič iné, ako štvoro holúšat v konskej kotrbe, čo sa povaluje uprostred rakytia v hore pána grófa.

Pochválili hostia Inešu a pán gróf bol pyšný aj na ňu aj na svoju horu, že sa v nej našla taká zaujímavá hádanka. Hneď aj rozkázal sluhom, aby doniesli odmenu: koláč ako vozné koleso.

A tu Ineša povie:

„Vaša jasnosť, vzácny by mi bol ten koláč, lenže ja vás pekne prosím, či by som si nemohla zažiadať niečo iné.“

„A čo by to malo byť?“ Na grófovej tvári sa zjavila nevôľa.

„Vaša jasnosť, ponížene vás prosím o milosť pre môjho muža Ondreja. Od jesene sedí v žalári... a bolo by treba pole orať...“

„Od jesene? Tak teda tvoj muž je burič?“ zhrmel gróf.

Ineša sklonila hlavu.

„A ty sa opovažuješ prosiť za takého,

čo sa búril proti svojmu pánovi? Za toľkú trúfalosť si zaslúžiš kladu!“

Kto vie, čo by z toho bolo vykvitlo, nech sa neozve ten pán so zlatou reťazou:

„Teda pole ti nemá kto zorať, Ineša?“

„Tak je, vaša milosť. Rastie mi síce v chalupe oráč, ale na tento čas má ešte len tri mesiace.“

Pán sa zasmial a spolu s ním sa zasmiali aj ostatní hostia.

„Nuž popros jeho milosť ešte raz,“ poradil jej.

Ineša vrúcne a so zopätými rukami zopakovala svoju prosbu.

Gróf si zahryzol do gamby, ani čo by zlosť premáhal. A potom riekol:

„No dobre, prepustím tvojho muža. Ale nemysli si, že azda z ľútosti nad tebou alebo nad tvojím fafrnkom. Skôr už preto, že polia naozaj potrebujú oráčov, ale najmä preto, a na to nikdy nezabudni, že sa za teba prihovorel môj najvzácnejší hosť, jeho veličenstvo kráľ.“

Ineša sa hlboko poklonila. Tak to je teda kráľ. Aký vznešený! Ineša vie, že kráľ prichádza každý rok poľovať do týchto hôr a vtedy býva tu, na Viglašskom zámku. Ale na vlastné oči ho ešte nikdy nevidela.

Zaviedli Inešu k zámockému väzeniu a o chvíľu už žalárnik vyviedol odtiaľ jej muža Ondreja.

Aký len bol vychudnutý, na nepoznanie! A nohy ako sa mu podlamovali! Ledva sa s ním Ineša domov dovliekla.

Ale doma sa potom chytro pozbieral a o pár dní už na poli brázdy vyťahoval, do jarnej zeme zrno sial.

Zlatý stôl

ANTON HABOVŠTIAK

V Smolníku v Gemerskej stolici žil pastier, čo choval dvanásť detí. V jeho rodine sa ešte každý ako-tak držal, kým stála žena na nohách. Ale keď tá zrazu ochorela a uložila sa do postele, nastala v pastierovom dome bieda a hlad.

A keď už skoro nemali ani čo do úst vložiť, oznámil dedinský richtár pastierovi veľmi neprijemnú zvesť:

„Odo dneška už nebudeš pásť naše ovce, lebo sme si našli iného pastiera. Veď ty sa väčšmi staráš

o svoje deti ako o naše ovce. Preto sme sa tak rozhodli.“

Pastier zažalostil, zaprosil richtára, aby mu nebral chlieb, že bude pásť ovce, aby boli s ním spokojní. Lenže toho už viac neobmäkčil, lebo richtár trval na svojom.

Keď v ten deň pastier líhal do postele, iba takto si pomyslel:

„Lepšie by vari bolo, keby som dnes v noci tak tuho zaspal, že by ma už nik viac nezobudil.“

Neprišla však ešte ani polnoc, keď sa strhla búrka a tak sa všade blýskalo i hrmelo, že sa vari každý prebúdzal. I pastier otvoril oči a zazrel na prahu vo dverách drobného trpaslíčka, ako sa naňho usmieva a kýva mu prstom:

„Poď so mnou, uvidíš, že neobanuješ! Chcem ti pomôcť.“

A pastier poslúchol. Už od starého otca dobre vedel, že takýmto človečikom treba radšej vždy vyhovieť, ako im nebudaj zapriečiť. I veru zaraz vstal z postele a šiel. Trpaslík potom zaviedol pastiera na okraj hory, kde najčastejšie chodieval s ovcami, a povedal mu:

„Odrátaj odtiaľto deväťdesiatdeväť krokov a potom zrazu skrúť sa napravo. Keď tak urobíš, zazrieš naisto jeden stôl a na ňom čosi, čo patrí tebe ako odmena, že si statočne ovce pásol. Nemusíš už viac biedu trieť.“

Pastier dlho nerozmýšľal, ale vykonal všetko tak, ako mu to trpaslík prikazoval. Nameral kroky i skrútil sa zrazu napravo, či naozaj dačo uvidí. A veru uvidel.

Hneď pred jeho očami sa zajagal krásny zlatý stôl a na ňom všelijaké zlatučké veci i draho-kamy.

Najprv sa na všetko pozeral, stáby nechcel veriť vlastným očiam, ale potom začal bohatstvo ukladať do pastierskej kapsy. I nakládol do nej, koľkokoľvek sa do nej zmestilo. A potom hybaj domov. Teraz si už bol istý, že deti mu nebudú zomierať od hladu.

A veru tak bolo. Keď z toho bohatstva iba čosi premenil na peniaze, mal ich v dome toľko, ako ani jeden človek v dedine.

No pastier sa ani netajil, ako zrazu prišiel k takémuto blahobytu. Hneď na druhý deň porozprával všetko susedom i ostatným ľuďom a nakoniec ešte dodal:

„Tam na kraji hory, kde som ovce najčastejšie pásaval, tam bol ten stôl. Nože idte ta aj vy a pohľadajte!“

Ludia sa, pravdaže, ta zaraz rozbehli, ale naskrz nič nenašli. Iba celkom navrchu tej hory stála akási skala, čo sa na stôl veľmi ponášala. Ale o zlate veru ani chýru. No hneď si aj to pomysleli, že sa zlatý stôl premenil zrazu na kameň. Ktovie prečo. Nuž nazvali ho Zlatý stôl a potom tak aj celý vrch, na ktorom trčal k nebu ten kameň.

Kráľovský súboj

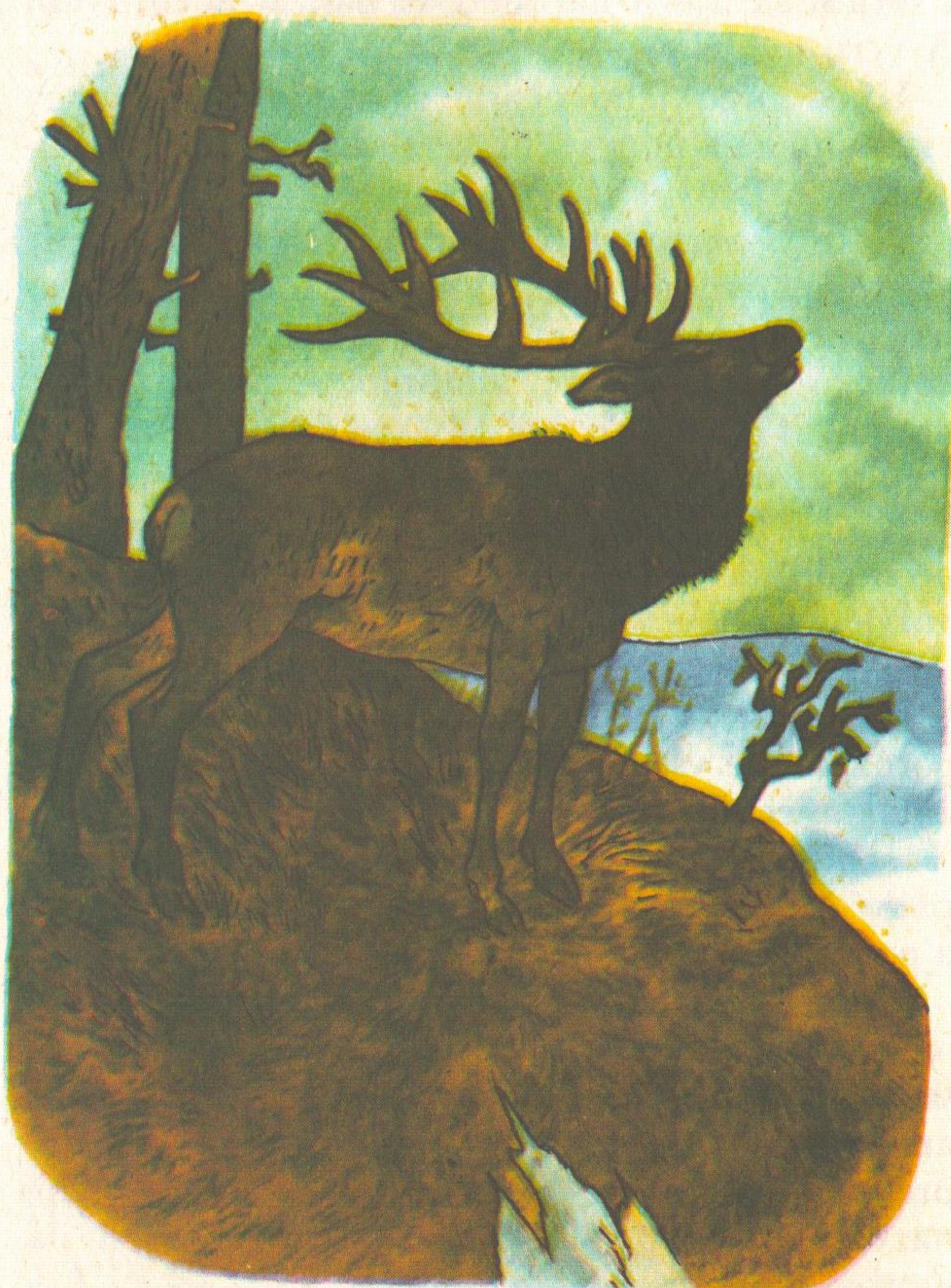
RUDO MORIC

Jeseň po daždivom lete bola utešená, lesy hýrili farbami. Buky dostali zlatý nádych, koruny briez boli citrónovožlté a rúbane horeli červeným plameňom jarabiny.

Vtedy nastalo pre nás, poľovníkov, jedno z najvzrušujúcejších období — jelenia ruja.

Istého večera poslal mi horár Dubenka lístok: „Schystaj sa, pôjdeme na jelene!“

Rušali sme ešte v noci. Tma ako v rohu a chlad rezal až do kostí. Keď sme vyšli vyššie, zachrapčala nám pod nohami ľadová kôrka.

Noc ako stvorená pre jeleniu ruju.

Vyšli sme na hrebeň Volhoviska, aby sme mohli dobre počúvať trúbenie jeleňov. A tej noci sa veru často ohlášali. Podľa hlasu sme si vybrali toho najstaršieho. Jeho öch-öch-öch-öö znelo hlboko a silne.

Dali sme sa za hlasom. Jeleň obchádzal čriedu laní a podľa hlasov mal pri sebe niekoľko bočných jeleňov.

„Toho dostaneme,“ pošepkal mi Dubenka.

Na východe už začalo svitať. Zistili sme vietor, aby sme sa mohli nepozorovane dostať k jeleňovi. Postupovali sme opatrne. Horár z času na čas zatrúbil na vábec, aby sa jeleň ohlásil. A naraz, div sa svete, počujeme aj z druhej strany hlboké a silné trúbenie. Teda nablízku sú dva mocné jelene! Nechali sme vábenie, lebo ešte bola tma a báli sme sa, že jeleň príde k nám tak blízko, až vojde do vetra. Škoda by ho bolo stratiť.

Ale trúbenie z druhej strany počul aj náš silák. Ozval sa. Bola to výzva na súboj. Čakali sme, čo bude ďalej. Hora sa rozhučala bojovými výzvami.

Postupovali sme na starú rúbaň, kde sa, podľa hlasov, mali jelene stretnúť. Bol som vzrušený očakávaním toho, čo uvidím. V hlave sa mi rozhučalo, až mi išli spánky prasknúť. A skutočne, už keď sme dochádzali k rúbani, doľahol k nám zvonivý klepot parohov a praskot suchého haluzia. Tí dvaja už boli v sebe!

Na kraji rúbane stál vysoký posed. Ticho sme vyliezli naň a cez rednúce šero uvideli sme nádherné divadlo: súboj horských kráľov.

Jelene kľáčali na predných behoch a tlačili sa parožími, zakosíleným do seba. Naraz vyskočili, cúvali s hlavami sklonenými až po zem.

Boli mohutné, ozajstní králi. Ten starší však už bol za vrcholom svojho najlepšieho veku, mladší, desatorák, bol nádherný nádejný jeleň. A neďaleko nich sa črieda laní prizerá súboju...

Keď sa dostali na určitú vzdialenosť, hybaj ako strely proti sebe. Parožie strešťalo, až horár Dubenka zjajkol od strachu, aby si ten vyhladnutý nezlomil parohy.

Haluzina pod zvermi stenala. A jelene sa ustavične zrážali. Raz jeden tlačil druhého, raz zase opačne. Sily boli vyrovnané, zatiaľ nebolo možné určiť víťaza.

Svetla pomaly pribúdalo, hmla, premáhaná slnkom, mizla a výhľad na rúbaň bol lepší.

Zápas už trval vari pol hodiny. Zverý mali okolo papule chuchvalce peny, mocné dychčanie doliehalo až k nám. Svaly na bokoch sa im horúčkovite chveli.

„Kedy sa to skončí?“ myslím si, ale v kútiku srdca si želim, aby som ešte dlho mohol sledovať toto neobyčajné divadlo.

Zrazu starší z jeleňov chcel odskočiť, bol však už poriadne unavený, zvrtol sa k súperovi bokom. Ten to využil, bleskove sa rozohnal a vpáral mu paroh pod lopatku. Teraz už poranený jeleň nevládal bojovať. Pena okolo papule sa mu sfarbila do ružova. Pár krokov ustupoval, chrániac sa parohami, potom sa zvrtol a utekal z rúbane.

Rozprávky tety Premávky

Zo života snehových vločiek

Málokto videl zblízka snehové mračná. Málokto teda vie, že i snehové mračná majú obrubník. Taký, ako majú u nás na zemi chodníky. A tak, ako je u nás obrubník znamením, že sa za ním začína ríša chodcov, kde nemajú čo hľadať autá, tak je obrubník snehových mračen znamením, že za ním sa začína ríša snehových vločiek a nemá tam čo hľadať vietor. Vetry sa preháňajú pomedzi snehové mračná ako divé, vytrubujú, brzdia, veterné kolesá im svišťa v zákrutách, ale na snehových mračnách je stále bezvetrie. A v tom bezvetří sa prechádzajú chodci — snehové vločky. I veľké, i malé.

A čo raz nespravilo päť malých snehových vločiek? Chodili po obrubníku mračna, no keby po obrubníku! Jedna noha na obrubníku — druhá vedľa. Išli sa uchichúňať. Pravdaže, chichúňali sa len dotiaľ, kým spoza mračna nevybehol Severák a nezachytil nôžku vločky, ktorá sa volala Astória.

„Je mi koniec!“ zvolala Astória a začala padať na zem.

Keď to videli jej štyria kamaráti, utekali po pomoc. Začali sa veľké záchranné práce. Celé čaty snehových vločiek sa vrhali z mračen nadol za snehovou vločkou Astóriou. Pravdaže — nezachránili ju. Nebolo treba. Ukázalo sa, že dopad snehovej vločky na zem je veľmi mäkký a pobyt na zemi veľmi krásny. Ale vy, deti, snehové vločky nenapodobňujte. Lebo nie ste vločky! A auto nie je vietor!

3. súťažná otázka

**Každé auto — riečny vodník.
Bezpečný breh je len chodník,
ak sa nechceš stať obeťou vodníka,
nechoď nikdy po okraji ch.....a!**

OLGA FELDEKOVÁ

Kade nechodiť? Doplňte posledný verš a odpoveď s kupónom pošlite na adresu Československý rozhlas, Bratislava, Zochova 3. Desiatich z Vás i v tomto kole odmení peknou knihou redakcia Slniečka a desiatich rozhlas. Nezapudnite počúvať Rozhlasový detský vlak, v ktorom sa vezie i teta Premávka. A nezapudnite si starostlivo odložiť získané kupóny, aby ste sa na konci súťaže mohli zaradiť do zlosovania o také lákavé výhry, ako je fotoaparát, hodinky, lopty atď. atď.

Prví odmenení, ktorých správna odpoveď „vľavo-vpravo“ prišla spolu s kupónikom Slniečka:

J. Cap, Veľaty; J. Hradiský, Rudňany; O. Fučko, Zatin; S. Mišigová, Bratislava; M. Tkáč, Prievidza; J. Zacko, Kanská; L. Bubanová, Trebišov; A. Kovalčík, Brezovica nad Torysou; M. Hurajt, Štrba; P. Rokický, Kmanová.

Ziaci 6. tr. ZDŠ Bratislava-Kútiky II nám poslali časopis Úsvit, ktorý vlastným umom vymysleli a vlastnými rukami napísali i vyzdobili. Vyberáme z neho:

Riekanka

Jedna-dve.
Jedna-dve.
Beží zajac
po hlave.

Ušami sa
odrážal,
všetky stromy
pozrážal.

Viktor Kolman

Človek a zajac

Zlý človek pristúpil zajacovi chvostík. Zajac prosikal: „Pusť ma, poviem ti, kde je veľké bohatstvo.“

Človek pustil zajaca a chcel, aby mu povedal o tom bohatstve. Zajac vraví: „To bohatstvo — rozum — by malo byť v tvojej hlave. Keď nemáš rozum, nenájdeš ani bohatstvo.“

Iveta Cabadajová

Zo sídliska

Prší, prší, všade blato,
chodníky nám chýbajú.
My počkáme, nič to zato!
Veď nám ich už budujú.

Lubica Búryová

Knižka, ktorá Ťa poteší

Pille-Riini je dievčatko z Tallinu. Má päťrokov, bábiku Anne a gumeného psa Pontu. Vidísa Ťi, že je Pille-Riini pre teba malá kamarátka? Najskôr som sa i ja nazdávala, ale keď som sa začítala do knižky estónskej spisovateľky Eller Niitovej Dievčatko Pille-Riini, pomyslela som si celkom nie. Nebyť Pille-Riini, ani by som sa nebola dozvedela, že Mráz sa nemôže naučiť kresliť ľudí a zvieratká. A to Pille-Riini zistila hneď ráno. Potom ju síce rozplakala krupicová kaša, ale pomohli jej dva čiernooké hýle a chlapček Palček. A bolo načisto po smútku, keď sa Pille-Riini stretla s priateľkou Anne a mohla s ňou pre dobrú vec trochu kaziť nové finske sane. A čo ešte potom, keď smela so starým otcom na kraj sveta, či inokedy na vojenskú prehliadku. Pravda, ani to nebolo na zahodenie, keď ju Mart Laas povozil na neviditeľnom aute so štartovacou kľukou a teta Juuli obdarovala bábikou s ľanovými vlasmi. A vtedy som ešte ani netušila, že Pille-Riini pôjde na leto na dedinu, stretne sa s inou, vodnou Pille-Riini, uvidí zázračného chrobáka, čo v tme nafukuje nedozreté jablčka, dostane medvedíka Bruma, celého voňavého od medu, ba i mesiac — len ešte nevie, či celý, alebo iba polovičku. Všetky tieto zaujímavé dievča? A to som Ťi o nej zďaleka nepovedala všetko.

Rada by som Ťi aspoň pripomenula i Maroška — nezabudnuteľnú knižku o detstve, ktorú napísal slovenský spisovateľ Martin Rázus a ktorú si iste dobre pamätajú i Tvoji rodičia a Ty možno už poznáš jej hrdinu z rovnomeného filmu.

Tvoja kamarátka Magda

~~Čítajte~~ O ÚKRITOCH..

Veľkú starosť mámam, kde sa
schovať keď sa otec vracia
z Rodičovského združenia.
Najlepší úkryt je takí ktorý otec
vôbec nemá. A druhí najlepší
úkryt je takí, ktorý otec dlho
hľadá. Kým ma v ňom nájde,
obľúbene zabudne, prečo
ma hľadá.!

Klokany patria v zoologických záhradách medzi najobdivovanejšie zvieratá. Klokani sa hrajú a maznajú s mláďatami ako ozajstné mamy. A mladé klokany sa hrajú, šantia, naháňajú, váľajú, bijú ako ozajstné deti. Ich obľúbenou zábavou je box.

Život malého klokana je veľmi zaujímavý. Práve narodené mláďa nie je väčšie než chrúst. Je slepé a slabučké, ale pomocou pazúrikov, ktorými sa pridrža matkinej srsti, rýchlo si nájde cestu do bezpečia — do vaku. Keď matka uniká pred nepriateľom, vak sa automaticky uzavrie, aby mláďa nevypadlo. Keď je mláďa väčšie a na okolí je pokoj, vak sa otvorí a mláďa vyskočí von. Len čo sa objaví nepriateľ, vak sa naširoko otvorí, mláďa aj počas behu do neho skočí, vak sa uzavrie — a už je dobre.

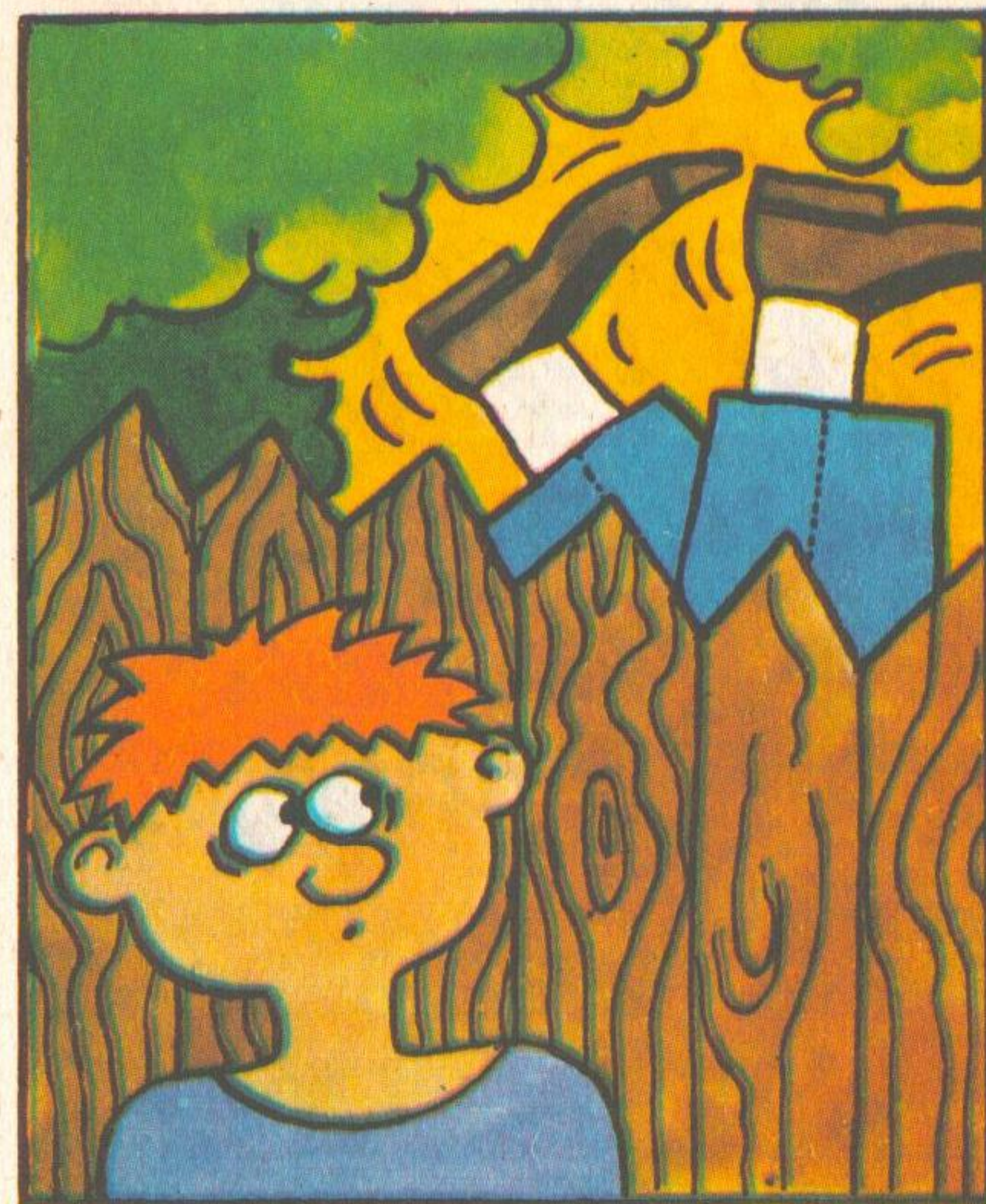
Celková dĺžka tela najväčšieho druhu klokanov aj s chvostom je asi tri metre, chvost meria necelý meter. Pri skokoch slúži klokanovi chvost ako kormidlo. Ak nemá klokan naponáhlo, robí metrové až dvojmetrové skoky, keď uniká pred nebezpečenstvom, robí veľký druh klokanov aj desaťmetrové skoky. Vtedy sa pohybuje tak rýchlo, že ho nedohoní ani najrýchlejší kôň.

SPRACOVALA H. SUCHÁ

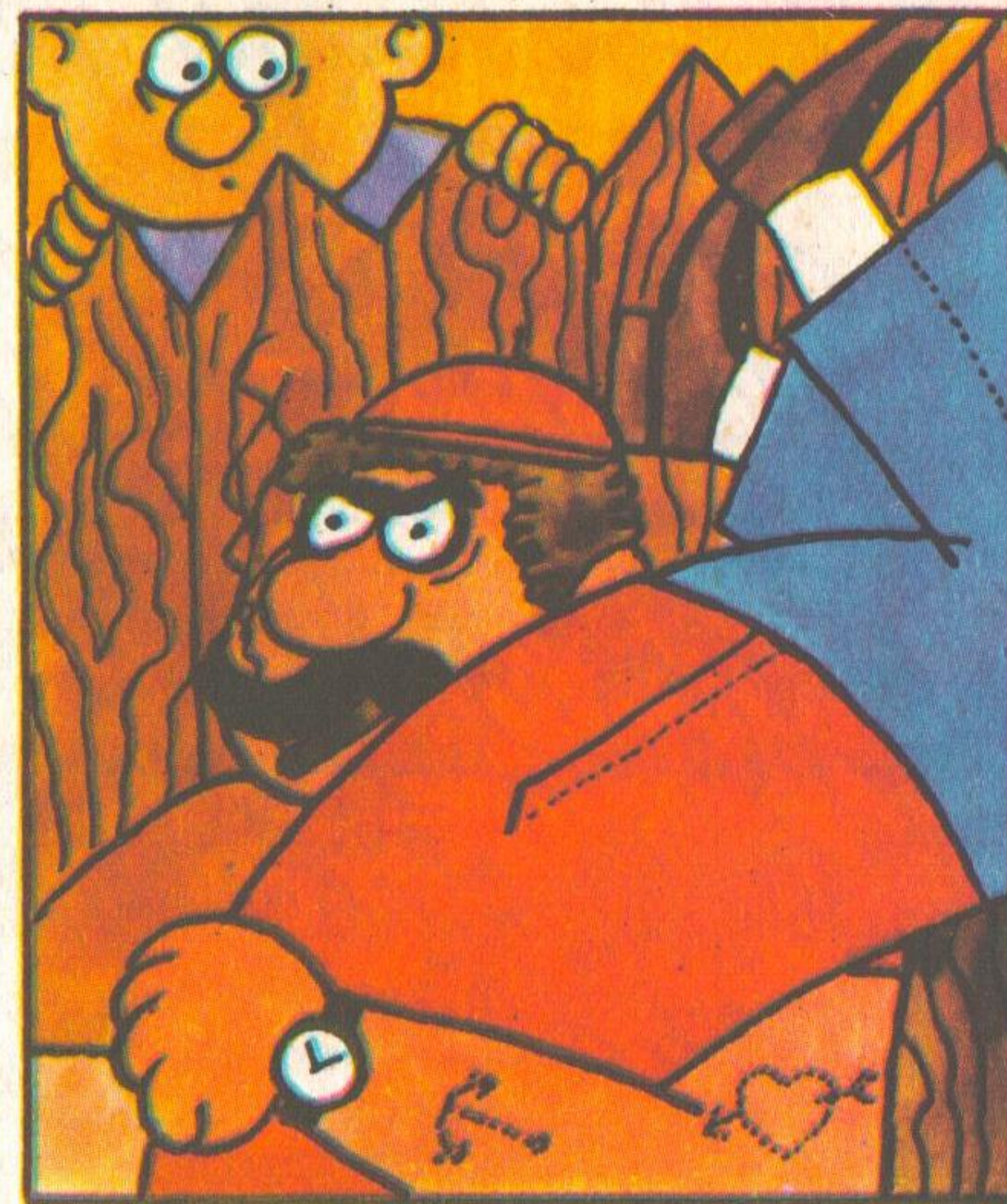
KRISTA BENDO VÁ

JÁN MEISNER

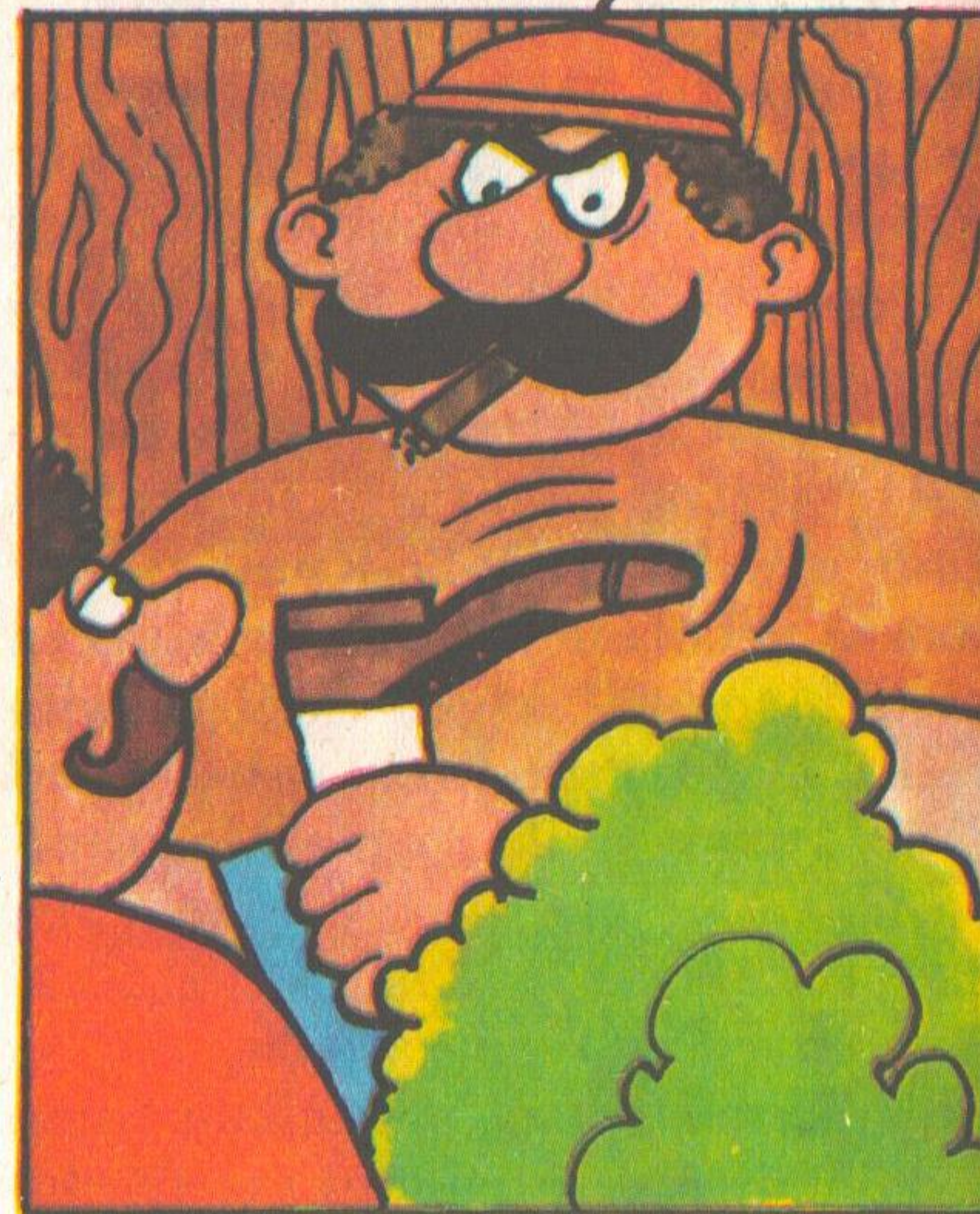
JOJO BOJO a strašidlná strašné až strach, ACH!!!

Jojo vyčkáva na dvore kamarátov a tu — ejha! Za plotom kráča niekto po rukách. Vidieť mu iba nohy v čiernych topánkach.

Jojo pozrie za plot, vlasy sa mu ježia: neznámy silák nesie cez plece prehodného muža. Zrejme zabitého.

Vtom sa ozve druhý silák: „No, konečne! Sem ho polož, krásavca, hehehe!“ Jojo žmurká spoza plotu, ani nedýcha.

Buch! Zavraždeného položili na zem a prvý vraví druhému: „Na, zrovnaj mu lebeňu šraubovákom!“

Jojo vběhol do telefónnej búdy: „Haló, polícia? Vražda v Mošovej ulici... dvaja ujkovia zabili...“

Prisirénovala prepádovka. Jojo radšej zutekal. Dvaja siláci si spokojne obzerali umelého čašníka za výkladom. „Zavraždený“ sa úctivo usmieval.

Slniečko

MESAČNÍK PRE DETI

vydávajú Mladé letá, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež. Adresa redakcie: Bratislava, Klincová ul. 35/a, tel. 681-58. Šéfredaktor Ján Turan, výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje PNS. Informácie o predplatnom podáva a objednávky prijíma každá pošta i doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia tlače, Bratislava, Gottwaldovo nám. 48/VII. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.